

พระราชบัญญัติ

ให้ใช้บทบัญญัติ บรรพ ๖ แห่งประมวลกฎหมาย
แพ่งและพาณิชย์ พุทธศักราช ๒๔๗๗

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร
ลงวันที่ ๗ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗)

อนึ่งวันที่ ๕ มิถุนายน

อาทิตย์ทิพอาภา

เจ้าพระยายมราช

ตราไว้ ณ วันที่ ๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๗๘

เป็นปีที่ ๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า การประมวลกฎหมาย
แห่งบ้านเมืองได้ดำเนินมาถึงคราวที่ควรใช้บรรพ ๖ แห่ง
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

เล่ม ๕๒ หน้า ๕๓๐ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๔๗๘

จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดย
คำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ตั้งต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติ
ให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์ พุทธศักราช ๒๔๗๗”

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ ตั้งแต่วันประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้เพิ่มบทบัญญัติ บรรพ ๖ ตั้งแต่มาตรา ๑๕๕
ถึงมาตรา ๑๗๕๕ ตามที่ได้ตราไว้ต่อท้ายพระราชบัญญัตินี้
เข้าเป็นส่วนหนึ่งแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
และให้ใช้บทบัญญัติแห่งบรรพนี้ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พุทธ
ศักราช ๒๔๗๘ เป็นต้นไป

มาตรา ๔ บทบัญญัติแห่งบรรพนี้ไม่กระทบกระเทือนถึง
กฎข้อบังคับสำหรับปกครองบริเวณเจ็ดหัวเมือง ร.ศ. ๑๒๐
ในส่วนที่เกี่ยวข้องมฤตก

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

นายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา

นายกรัฐมนตรี

สารบัญ

บรรพ ๖

มฤตก

มาตรา

ลักษณะ ๑ บทเปิดเสร็จทั่วไป

หมวด ๑ การตกทอดแห่ง

ทรัพย์สินมฤตก ๑๕๕๕-๑๖๐๓

หมวด ๒ การเป็นทายาท ๑๖๐๔-๑๖๐๓

หมวด ๓ การตัดมิให้รับมฤตก ๑๖๐๘-๑๖๐๕

หมวด ๔ การสละมฤตกและอื่น ๆ ๑๖๑๐-๑๖๑๕

ลักษณะ ๒ สิทธิโดยธรรมในการรับมฤตก

หมวด ๑ บทเปิดเสร็จทั่วไป ๑๖๒๐-๑๖๒๘

หมวด ๒ การแบ่งทรัพย์สินมฤตก

ระหว่างทายาทโดยธรรม

ในลำดับและชั้นต่าง ๆ ๑๖๒๕-๑๖๓๑

หมวด ๓ การแบ่งส่วนมฤตกของ

ทายาทโดยธรรมในลำดับ

และชั้นต่าง ๆ ๑๖๓๒-๑๖๓๘

เล่ม ๕๒ หน้า ๕๓๒ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๔๗๘

ส่วนที่ ๑ ญาติ	๑๖๓๒-๑๖๓๔
ส่วนที่ ๒ คู่สมรส	๑๖๓๕-๑๖๓๘
หมวด ๔ การรับมรดกแทนที่กัน	๑๖๓๙-๑๖๔๕
ลักษณะ ๓ พันัยกรรม	
หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๑๖๔๖-๑๖๕๔
หมวด ๒ แบบพันัยกรรม	๑๖๕๕-๑๖๗๒
หมวด ๓ ผลและการตีความแห่ง พันัยกรรม	๑๖๗๓-๑๖๘๕
หมวด ๔ พันัยกรรมที่ตั้งผู้ ปกครองทรัพย์	๑๖๘๖-๑๖๙๒
หมวด ๕ การเพิกถอนและการ ตกไปแห่งพันัยกรรมหรือ ข้อกำหนดพันัยกรรม	๑๖๙๓-๑๖๙๙
หมวด ๖ ความเสียเปล่าแห่ง พันัยกรรม หรือข้อ กำหนดพันัยกรรม	๑๗๐๐-๑๗๑๐
ลักษณะ ๔ วิชจัดการและบันทึพมรดก	
หมวด ๑ ผู้จัดการมรดก	๑๗๑๑-๑๗๓๓

หมวด ๒ การรวบรวมจำหน่าย

ทรัพย์สินมรดกเป็นตัวแทน
และการชำระหนี้กับแบ่ง
ปันทรัพย์สินมรดก

๑๗๓๔-๑๗๔๔

หมวด ๓ การแบ่งมรดก

๑๗๔๕-๑๗๕๒

ลักษณะ ๕ มรดกที่ไม่มีผู้รับ

๑๗๕๓

ลักษณะ ๖ อายุความ

๑๗๕๔-๑๗๕๕

วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๓๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๕๓๔

บรรพ ๒

มฤตก

ลักษณะ ๑

บทเปิดเสร็จทั่วไป

หมวด ๑

การตกทอดแห่งทรัพย์สินมฤตก

มาตรา ๑๕๕๕ เมื่อบุคคลใดตาย มฤตกของบุคคลนั้น
ตกทอดแก่ทายาท

ทายาทอาจเสียไปซึ่งสิทธิในมฤตกได้แต่โดยบทบัญญัติ
แห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น

มาตรา ๑๖๐๐ ภายใต้บังคับของบทบัญญัติแห่งประมวล
กฎหมายนี้ กองมฤตกของผู้ตายได้แก่ทรัพย์สินทุกชนิด
ของผู้ตาย ตลอดทั้งสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่าง ๆ เว้น
แต่ตามกฎหมายหรือว่าโดยสภาพแล้ว เป็นการเฉพาะตัว
ของผู้ตายโดยแท้

มาตรา ๑๖๐๑ ทายาทไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบเกินกว่าทรัพย์สิน
มฤตกที่ตกทอดได้แก่ตน

เล่ม ๕๒ หน้า ๕๓๕ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๔๗๘

มาตรา ๑๖๐๒ เมื่อบุคคลใดต้องถือว่าถึงแก่ความตายตามความในมาตรา ๖๕ แห่งประมวลกฎหมายนี้ มฤตกของบุคคลนั้นตกทอดแก่ทายาท

ถ้าพิสูจน์ได้ว่าบุคคลนั้นยังคงมีชีวิตอยู่ หรือตายในเวลาอื่นผิดไปจากเวลาดังระบุไว้ใน คำสั่งที่สั่งให้เป็นคนสาบสูญ ให้ใช้บทบัญญัติมาตรา ๖๖ แห่งประมวลกฎหมายนี้บังคับแก่ทายาทของบุคคลนั้น

มาตรา ๑๖๐๓ กองมฤตกย่อมตกทอดแก่ทายาทโดยสิทธิตามกฎหมายหรือโดยพินัยกรรม

ทายาทที่มีสิทธิตามกฎหมาย เรียกว่า “ทายาทโดยธรรม”

ทายาทที่มีสิทธิตามพินัยกรรม เรียกว่า “ผู้รับพินัยกรรม”

หมวด ๒

การเป็นทายาท

มาตรา ๑๖๐๔ บุคคลธรรมดาจะเป็นทายาทได้ก็ต่อเมื่อมีสภาพบุคคลหรือสามารถมีสิทธิได้ตามมาตรา ๑๕ แห่งประมวลกฎหมายนี้ ในเวลาที่เจ้ามฤตกถึงแก่ความตาย

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ให้ถือว่าเด็กที่เกิดมารอด
อยู่ภายในสามร้อยสิบวันนับแต่เวลาที่เข้ามฤตกถึงแก่ความ
ตายนั้น เป็นทารกในครรภ์มารดาอยู่ในเวลาที่เข้ามฤตกถึง
แก่ความตาย

มาตรา ๑๖๐๕ ทายาทคนใดชักย้าย หรือปิดบังทรัพย์
มฤตกเท่าส่วนที่ตนจะได้หรือมากกว่านั้นโดยฉ้อฉลหรือรู้
อยู่ ว่า ตนทำให้เสื่อมประโยชน์ของทายาทคนอื่น ทายาทคน
นั้นต้องถูกกำจัดมิให้ได้มฤตกเลย แต่ถ้าได้ชักย้ายหรือ
ปิดบังทรัพย์มฤตกน้อยกว่าส่วนที่ตนจะได้ ทายาทคนนั้น
ต้อง ถูกกำจัด มิให้ ได้มฤตก เฉพาะ ส่วนที่ได้ชัก ย้าย หรือ
ปิดบังไว้

มาตรานี้มิให้ใช้บังคับแก่ผู้รับพินัยกรรม ซึ่งผู้ตายได้
ทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินให้เฉพาะสิ่งเฉพาะอย่าง ใน
อันที่จะได้รับทรัพย์สินนั้น

มาตรา ๑๖๐๖ บุคคลดังต่อไปนี้ต้องถูกกำจัดมิให้รับ
มฤตกฐานเป็นผู้ไม่สมควร คือ

(๑) ผู้ที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้เจตนากระทำ หรือ
พยายามกระทำให้เข้ามฤตกหรือผู้มีสิทธิได้รับมฤตกก่อนตน
ถึงแก่ความตายโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

(๒) ผู้ที่ได้ฟ้องเจ้ามฤตกหาว่าทำความผิดโทษประหารชีวิตและตนเองกลับต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่า มีความผิดฐานฟ้องเท็จหรือทำพยานเท็จ

(๓) ผู้ที่รู้แล้วว่า เจ้ามฤตกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียนเพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ แต่ซ่อนนินทาไว้ยังกับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริตไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ทมนั้นเป็นสามภรรยาหรือผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรง

(๔) ผู้ที่ฉ้อฉลหรือข่มขู่ให้เจ้ามฤตกทำ หรือเพิกถอน หรือเปลี่ยนแปลงพินัยกรรมแต่บางส่วนหรือทั้งหมดซึ่งเกี่ยวกับทรัพย์มฤตก หรือไม่ให้กระทำการดังกล่าวนั้น

(๕) ผู้ที่ปลอม ทำลาย หรือปิดบังพินัยกรรมแต่บางส่วนหรือทั้งหมด

เจ้ามฤตกอาจถอนข้อจำกัดฐาน เป็นผู้ไม่สมควรเสียก็ได้โดยให้อภัยไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

มาตรา ๑๖๐๗ การถูกจำกัดมิให้รับมฤตกนั้นเป็นการละเพาะตัว ผู้สืบสันดานของทายาทที่ถูกจำกัดสืบมฤตกต่อไป

วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๓๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๕๓๘

เหมือนหนึ่งว่าทายาทนั้นตายแล้ว แต่ในส่วนทรัพย์สินซึ่งผู้สืบสันดานได้รับมรดกมาเช่นนั้น ทายาทที่วานั้นไม่มีสิทธิที่จะจัดการและใช้ตั้งที่ระบุมไว้ในบรรพ ๕ ลักษณะ ๒ หมวด ๓ แห่งประมวลกฎหมายนี้ ในกรณีเช่นนั้นให้ใช้มาตรา ๑๕๔๘ บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๓

การตัดมิให้รับมรดก

มาตรา ๑๖๐๘ เจ้ามรดกจะตัดทายาทโดยธรรมของตนคนใดมิให้รับมรดกก็ได้แต่ด้วยแสดงเจตนาชัดเจน

(๑) โดยพินัยกรรม

(๒) โดยทำเป็นหนังสือมอบไว้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่
ตัวทายาทผู้ถูกตัดมิให้รับมรดกนั้นต้องระบุไว้ให้ชัดเจน
แต่เมื่อบุคคลใดได้ทำพินัยกรรมจำหน่ายทรัพย์สินมรดกเสียทั้งหมดแล้ว ให้ถือว่ามรดกทายาทโดยธรรมผู้ที่มีได้รับประโยชน์จากพินัยกรรม เป็นผู้ถูกตัดมิให้รับมรดก

มาตรา ๑๖๐๙ การแสดงเจตนาตัดมิให้รับมรดกนั้นจะถอนเสียก็ได้

ถ้าการตัดมิให้รับมฤตกนั้นได้ทำโดยพินัยกรรม จะ
ถอนเสียได้ก็แต่โดยพินัยกรรมเท่านั้น แต่ถ้าการตัดมิให้รับ
มฤตกได้ทำเป็นหนังสือมอบไว้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ การ
ถอนจะทำตามแบบใดแบบหนึ่งดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๖๐๘
(๑) หรือ (๒) ก็ได้

หมวด ๔

การสละมฤตกและอื่นๆ

มาตรา ๑๖๑๐ ถ้ามฤตกตกทอดแก่ผู้เยาว์ หรือบุคคล
วิกลจริต หรือบุคคลผู้ไม่สามารถจะจัดทำกิจการงานของตน
เองได้ตามความหมายแห่งมาตรา ๓๔ แห่งประมวลกฎหมาย
นี้ และบุคคลนั้นยังไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรม หรือผู้
อนุบาล หรือผู้พิทักษ์ เมื่อผู้มีส่วนได้เสีย หรือพนักงาน
อัยการร้องขอ ก็ให้ศาลตั้งผู้ปกครอง ผู้อนุบาล หรือผู้
พิทักษ์แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๖๑๑ ทายาทซึ่งเป็นผู้เยาว์ บุคคลวิกลจริต
หรือบุคคลผู้ไม่สามารถจะจัดทำกิจการงานของตนเองได้ตาม
ความหมายแห่งมาตรา ๓๔ แห่งประมวลกฎหมายนี้ จะ
ทำการตั้งต่อไปไม่ได้ เว้นแต่จะได้รับความยินยอมของ

วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๓๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๕๕๐

บิดามารดา ผู้ปกครอง ผู้อุปการะ หรือผู้พิทักษ์แล้วแต่กรณี
และได้รับอนุมัติจากศาลแล้วคือ

(๑) สละมฤตก

(๒) รับมฤตกอันมีค่าการะติดพันหรือเงื่อนไข

มาตรา ๑๖๑๒ การสละมฤตกนั้น ต้องแสดงเจตนา
ชัดแจ้งเป็นหนังสือมอบไว้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือทำ
เป็นสัญญาปราณีประนอมยอมความ

มาตรา ๑๖๑๓ การสละมฤตกนั้น จะทำแต่เพียงบาง
ส่วน หรือทำโดยมีเงื่อนไข หรือเงื่อนไขไม่ได้

การสละมฤตกนั้น จะถอนเสียมิได้

มาตรา ๑๖๑๔ ถ้าทายาทสละมฤตกด้วยวิธีใดโดยที่รู้
อยู่ว่าการที่ทำเช่นนั้นจะทำให้เจ้าหนี้ของตนเสียเปรียบ เจ้า
หนี้มีสิทธิที่จะร้องขอให้เพิกถอนการสละมฤตกนั้นเสียได้
แต่ความข้อนี้มิให้ใช้บังคับ ถ้าปรากฏว่าในขณะที่สละมฤตก
นั้น บุคคลซึ่งเป็นผู้ได้ลาภยกแต่การนั้นมีได้รู้เท่าถึงข้อความ
จริงอันเป็นทางให้เจ้าหนี้ต้องเสียเปรียบนั้นด้วย แต่หาก
กรณีเป็นการสละมฤตกโดยเสนหา เพียงแต่ทายาทผู้

เล่ม ๕๒ หน้า ๕๕๑ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๔๗๘

สละมฤตกเป็นผู้ขายเดี่ยวเท่านั้นก็พอแล้ว ที่จะขอเพิก
ถอนได้

เมื่อได้เพิกถอนการสละมฤตกแล้ว เจ้าหนี้จะร้องขอ
ให้ศาลสั่ง เพื่อให้ตนรับมฤตกแทนที่ทายาทและในสิทธิ
ของทายาทนั้นก็ได้

ในกรณีเช่นนี้ เมื่อได้ชำระหนี้ของทายาทนั้นให้แก่
เจ้าหนี้แล้ว ถ้าส่วนของทายาทนั้นยังมีเหลืออยู่อีก ก็
ให้ให้แก่ผู้สืบสันดานของทายาทนั้น หรือทายาทอื่นของ
เจ้ามฤตกแล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๖๑๕ การที่ทายาทสละมฤตกนั้น มีผลย้อน
หลังไปถึงเวลาที่เจ้ามฤตกตาย

เมื่อทายาทโดยธรรมคนใดสละมฤตก ผู้สืบสันดานของ
ทายาทคนนั้นสละมฤตกได้ตามสิทธิของตน และชอบที่จะ
ได้รับส่วนแบ่งเท่ากับส่วนแบ่งที่ผู้สละมฤตกนั้นจะได้รับ
แต่ผู้สืบสันดานนั้นต้องไม่ใช่ผู้ที่บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือ
ผู้อนุบาลแล้วแต่กรณี ได้บอกสละมฤตกโดยสมบูรณ์ใน
นามของผู้สืบสันดานนั้น

มาตรา ๑๖๑๖ ถ้าผู้สืบสันดานของผู้สละมฤตกได้
มฤตกมาดังกล่าวไว้ในมาตรา ๑๖๑๕ แล้ว ผู้ที่ได้สละ

วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๓๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๕๕๒

มฤตคนั้นไม่มีสิทธิในส่วนทรัพย์สินอันผู้สืบสันดานของตน
ได้รับมฤตกมา ในอันที่จะจัดการและใช้ดังที่ระบุไว้ใน
บรรพ ๕ ลักษณะ ๒ หมวด ๓ แห่งประมวลกฎหมายนี้ และ
ให้ใช้มาตรา ๑๕๔๘ บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๖๑๗ ผู้รับพินัยกรรมคนใดสละมฤตก ผู้นั้น
รวมตลอดทั้งผู้สืบสันดาน ไม่มีสิทธิจะรับมฤตกที่ได้สละ
แล้วนั้น

มาตรา ๑๖๑๘ ถ้าทายาทโดยธรรมผู้ที่ได้สละมฤตกไม่มี
ผู้สืบสันดานที่จะรับมฤตกได้ หรือผู้รับพินัยกรรมได้สละ
มฤตก ให้ปันส่วนแบ่งของผู้ที่ได้สละมฤตกนั้น ๆ แก่
ทายาทอื่นของเจ้ามฤตกต่อไป

มาตรา ๑๖๑๙ ผู้ใดจะสละหรือจำหน่ายจ่ายโอนโดย
ประการใด ซึ่งสิทธิอันหากจะมีในภายหน้าในการสืบมฤตก
ผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นไม่ได้

ลักษณะ ๒

สิทธิโดยธรรมในการรับมรดก

หมวด ๑

บทเบ็ดเสร็จทั่วไป

มาตรา ๑๖๒๐ ถ้าผู้ใดตายโดยไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้ หรือทำพินัยกรรมไว้แต่ไม่มีผลบังคับได้ ให้บรรพชิตมรดกทั้งหมดแก่ทายาทโดยธรรมของผู้ตายนั้นตามกฎหมาย

ถ้าผู้ใดตายโดยได้ทำพินัยกรรมไว้ แต่พินัยกรรมนั้น จำหน่ายทรัพย์หรือมีผลบังคับได้แต่เพียงบางส่วนแห่งทรัพย์มรดก ให้ส่วนที่มีได้จำหน่ายโดยพินัยกรรม หรือ ส่วนที่พินัยกรรมไม่มีผลบังคับให้แก่ทายาทโดยธรรมตามกฎหมาย

มาตรา ๑๖๒๑ เว้นแต่ผู้ทำพินัยกรรมจะได้แสดงเจตนา กำหนดไว้ในพินัยกรรมเป็นอย่างอื่น แม้ทายาทโดยธรรมคนใดจะได้รับทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดตามพินัยกรรม ทายาทคนนั้นก็ยังมีสิทธิที่จะเรียกเอาส่วนโดยธรรมของตน จากทรัพย์มรดกส่วนที่ยังไม่ได้จำหน่ายโดยพินัยกรรมจนเต็มอีกก็ได้

วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๔๗๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๕๔๔

มาตรา ๑๖๒๒ พระภิกษุ นั้น จะเรียกร้องเอาทรัพย์สิน
มฤตกในฐานะที่เป็นทายาทโดยธรรม ไม่ได้ เว้นแต่จะ
ได้สืบทอดจากสมณเพศมาเรียกร้องภายในกำหนดอายุความตาม
มาตรา ๑๗๕๔

แต่พระภิกษุ นั้น อาจเป็นผู้รับพินัยกรรมได้

มาตรา ๑๖๒๓ ทรัพย์สินของพระภิกษุที่ได้มาในระหว่าง
เวลาที่อยู่ในสมณเพศนั้น เมื่อพระภิกษุนั้นถึงแก่มรณภาพ
ให้ตกเป็นสมบัติของวัดที่เป็นภูมิลำเนาของพระภิกษุนั้น เว้น
ไว้แต่พระภิกษุนั้นจะได้จำหน่ายไปในระหว่างชีวิตหรือโดย
พินัยกรรม

มาตรา ๑๖๒๔ ทรัพย์สินใดเป็นของบุคคลก่อนอุปสมบท
เป็นพระภิกษุ ทรัพย์สินนั้นหากตกเป็นสมบัติของวัดไม่
และให้เป็นมฤตกตกทอดแก่ทายาทโดยธรรมของบุคคลนั้น
หรือบุคคลนั้นจะจำหน่ายโดยประการใดตามกฎหมายก็ได้

มาตรา ๑๖๒๕ ถ้าผู้ตายเป็นผู้สมรสแล้ว การคิดส่วน
แบ่งและการปันทรัพย์สินระหว่างผู้ตายกับคู่สมรสที่ยังมีชีวิต
อยู่นั้นให้เป็นไปตามนี้

เล่ม ๕๒ หน้า ๕๔๕ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๔๗๘

(๑) ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา ให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการหย่าโดยยินยอมทั้งสองฝ่าย อันมีบทบัญญัติเพิ่มเติมให้บริบูรณ์ในมาตรา ๑๖๓๗ และ ๑๖๓๘ และโดยฉะเพาะต้องอยู่ในบังคับแห่งมาตรา ๑๕๑๓ ถึง ๑๕๑๗ แห่งประมวลกฎหมายนี้ แต่การคิดส่วนแบ่งนั้นมีผลตั้งแต่วันที่การสมรสได้สิ้นไปด้วยเหตุความตายนั้น

(๒) ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์สินมรดกของผู้ตาย ให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งบรรพนี้ นอกจากมาตรา ๑๖๓๗ และ ๑๖๓๘

มาตรา ๑๖๒๖ เมื่อได้ปฏิบัติตามมาตรา ๑๖๒๕ (๑) แล้ว ให้คิดส่วนแบ่งทรัพย์สินมรดกกระหว่างทายาทโดยธรรมดังต่อไปนี้

(๑) ทรัพย์สินมรดกนั้นให้แบ่งแก่ทายาทตามลำดับและชั้นต่างๆ ดังที่บัญญัติไว้ในหมวด ๒ แห่งลักษณะนี้

(๒) ส่วนแบ่งอันจะได้แก่ทายาทในลำดับและชั้นต่างๆ นั้น ให้แบ่งในระหว่างบรรดาทายาทในลำดับและชั้นนั้นๆ ดังที่บัญญัติไว้ในหมวด ๓ แห่งลักษณะนี้

วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๔๗๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๕๕๖

มาตรา ๑๖๒๗ บุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองแล้ว และบุตรบุญธรรมนั้น ให้ถือว่าเป็นผู้สืบสันดาน เหมือนกับบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย ตามความหมายแห่งประมวลกฎหมายนี้

มาตรา ๑๖๒๘ สามีภริยาที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่ โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย มิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิ โดยธรรมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน

หมวด ๒

การแบ่งทรัพย์สินมรดกระหว่างทายาท

โดยธรรมในลำดับและชั้นต่างๆ

มาตรา ๑๖๒๘ ทายาทโดยธรรมมีหกลำดับเท่านั้น และภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๑๖๓๐ วรรค ๒ แต่ละลำดับมีสิทธิได้รับมรดกก่อนหลังดังต่อไปนี้ คือ

- (๑) ผู้สืบสันดาน
- (๒) บิดามารดา
- (๓) พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน
- (๔) พี่น้องร่วมบิดาหรือร่วมมารดาเดียวกัน

(๕) บู้ ย่า ตา ยาย

(๖) ลุง ป้า น้า อา

คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นก็เป็นทายาทโดยธรรม ภายใต้งบบังคับของบทบัญญัติพิเศษแห่งมาตรา ๑๖๓๕

มาตรา ๑๖๓๐ ตราบใดที่มีทายาทซึ่งยังมีชีวิตอยู่ หรือมีผู้รับมรดกแทนที่ยังไม่ขาดสายแล้วแต่กรณีในลำดับหนึ่งๆ ที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๖๒๕ ทายาทผู้ที่อยู่ในลำดับถัดลงไปไม่มีสิทธิในทรัพย์สินมรดกของผู้ตายเลย

แต่ความในวรรคก่อนนี้มีให้ใช้บังคับในกรณีเฉพาะที่มีผู้สืบสันดานคนใดยังมีชีวิตอยู่หรือมีผู้รับมรดกแทนที่กันแล้วแต่กรณี และมีบิดามารดาซึ่งมีชีวิตอยู่ในกรณีเช่นนั้น ให้บิดามารดาได้ส่วนแบ่งเสมือนหนึ่งว่าเป็นทายาทชั้นบุตร

มาตรา ๑๖๓๑ ในระหว่างผู้สืบสันดานต่างชั้นกันนั้น บุตรของเจ้ามรดกอันอยู่ในชั้นสนิทที่สุดเท่านั้นมีสิทธิรับมรดก ผู้สืบสันดานที่อยู่ในชั้นถัดลงไปจะรับมรดกได้ก็แต่โดยอาศัยสิทธิในการรับมรดกแทนที่

หมวด ๓

การแบ่งส่วนมรดกของทายาทโดยธรรม

ในลำดับและชั้นต่างๆ

ส่วนที่ ๑

ญาติ

มาตรา ๑๖๓๒ ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๑๖๒๕ บรรดา
สุดท้าย การแบ่งส่วนมรดกของทายาทโดยธรรมในลำดับ
ญาติให้เป็นไปตามบทบัญญัติในส่วนที่ ๑ แห่งหมวดนี้

มาตรา ๑๖๓๓ ทายาทโดยธรรมในลำดับเดียวกัน ใน
ลำดับหนึ่งๆ ที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๖๒๕ นั้น ชอบที่จะได้
รับส่วนแบ่งเท่ากัน ถ้าในลำดับหนึ่งมีทายาทโดยธรรมคน
เดียว ทายาทโดยธรรมคนนั้นมีสิทธิได้รับส่วนแบ่งทั้งหมด

มาตรา ๑๖๓๔ ระหว่างผู้สืบสันดานที่รับมรดกแทนที่
กันในส่วนแบ่งของสายหนึ่งๆ ตามบทบัญญัติในลักษณะ ๒
หมวด ๔ นั้น ให้ได้รับส่วนแบ่งมรดกดังนี้

(๑) ถ้ามีผู้สืบสันดานต่างชั้นกัน บุตรของผู้ตายซึ่ง
อยู่ในชั้นสนิทที่สุดเท่านั้นมีสิทธิรับมรดก ผู้สืบสันดานใน

ชั้นถัดลงไปจะรับมรดกได้ก็แต่โดยอาศัยสิทธิในการรับมรดกแทนที่

(๒) ผู้สืบสันดานในชั้นเดียวกันได้รับส่วนแบ่งเท่ากัน

(๓) ถ้าในชั้นหนึ่งมีผู้สืบสันดานคนเดียว ผู้สืบสันดานคนนั้นมีสิทธิได้รับส่วนแบ่งทั้งหมด

ส่วนที่ ๒

คู่สมรส

มาตรา ๑๖๓๕ ลำดับและส่วนแบ่งของคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่ในการรับมรดกของผู้ตายนั้น ให้เป็นไปดังต่อไปนี้

(๑) ถ้ามีทายาทตามมาตรา ๑๖๒๕ (๑) ซึ่งยังมีชีวิตอยู่ หรือมีผู้รับมรดกแทนที่แล้วแต่กรณี คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้น มีสิทธิได้ส่วนแบ่งเสมือนหนึ่งว่าตนเป็นทายาทชั้นบุตร

(๒) ถ้ามีทายาทตามมาตรา ๑๖๒๕ (๓) และทายาทนั้นยังมีชีวิตอยู่หรือมีผู้รับมรดกแทนที่ หรือถ้าไม่มีทายาทตามมาตรา ๑๖๒๕ (๑) แต่มีทายาทตามมาตรา ๑๖๒๕ (๒) แล้วแต่กรณี คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นมีสิทธิได้รับมรดกบางส่วน

วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๓๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๕๕๐

(๓) ถ้ามีทนายตามมาตรา ๑๖๒๕ (๔) หรือ (๖) และทนายนั้นยังมีชีวิตอยู่ หรือมีผู้รับมรดกแทนที่ หรือมีทนายตามมาตรา ๑๖๒๕ (๕) แล้วแต่กรณี คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่ มีสิทธิได้มรดกสองส่วนในสาม

(๔) ถ้าไม่มีทนายดังที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๖๒๕ คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นมีสิทธิได้รับมรดกทั้งหมด

มาตรา ๑๖๓๖ ถ้าเจ้ามรดกมีภริยาที่ชอบด้วยกฎหมาย ก่อนใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ หลายคน ยังมีชีวิตอยู่ ภริยาเหล่านั้นทั้งหมดรวมกันมีสิทธิได้รับมรดกตามลำดับชั้นและส่วนแบ่งดังระบุไว้ในมาตรา ๑๖๓๕ แต่ในระหว่างกันเองให้ภரியาน้อยแต่ละคนมีสิทธิได้รับมรดกถึงส่วนที่ภริยาหลวงจะพึงได้รับ

มาตรา ๑๖๓๗ ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดที่ยังมีชีวิตอยู่เป็นผู้รับประโยชน์ตามสัญญาประกันชีวิต คู่สมรสฝ่ายนั้นมีสิทธิรับจำนวนเงินทั้งหมดที่ได้ตกลงไว้กับผู้รับประกันภัย แต่จำต้องเอาจำนวนเบี้ยประกันภัย เพียงเท่าที่พิสูจน์ได้ว่าสูงกว่าจำนวนเงินที่ผู้ตายจะพึงส่งไว้ เป็นเบี้ยประกันภัยได้

เล่ม ๕๒ หน้า ๕๕๑ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๔๗๘

ตามรายได้หรือฐานะของตนโดยปกติไปชดใช้สินเดิมของ
คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง หรือสินสมรสแล้วแต่กรณี

ถึงอย่างไรก็ดี จำนวนเงินเบี้ยประกันภัยซึ่งจะพึงส่งคืน
ตามบทบัญญัติข้างต้นนั้น รวมทั้งสินต้องไม่เกินจำนวนเงิน
ที่ผู้รับประกันภัยได้ชำระให้

มาตรา ๑๖๓๘ เมื่อคู่สมรสทั้งสองฝ่ายได้ลงทุนออก
เงินในการทำสัญญา และตามสัญญานั้นทั้งสองฝ่ายจะต้อง
ได้รับเงินปีในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ร่วมกัน และเมื่อฝ่ายหนึ่ง
ฝ่ายใดตาย ฝ่ายที่ยังมีชีวิตอยู่จะต้องได้รับเงินปีต่อไป
ตลอดอายุ ฝ่ายที่ยังมีชีวิตอยู่ จำต้องชดใช้สินเดิมของอีก
ฝ่ายหนึ่ง หรือสินสมรสแล้วแต่กรณี สุดแต่ว่าได้เอาเงิน
สินเดิม หรือสินสมรสไปใช้ในการลงทุนนั้น เงินที่จะต้อง
ชดใช้สินเดิมหรือสินสมรสตั้งแต่วัน ให้ชดใช้เท่าจำนวนเงิน
ซึ่งผู้จ่ายเงินรายปีจะเรียกให้ชดใช้เพิ่มขึ้นเป็นพิเศษ เพื่อผู้จ่าย
จะได้จ่ายเงินรายปีให้แก่คู่สมรสฝ่ายที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นต่อไป

หมวด ๔

การรับมฤตกแทนที่กัน

มาตรา ๑๖๓๙ ถ้าบุคคลใดซึ่งจะเป็นทายาทตามมาตรา
๑๖๒๕ (๑) (๓) (๔) หรือ (๖) ถึงแก่ความตาย หรือถูก

กำจัดมิให้รับมฤตกก่อนเข้ามฤตกตาย ถ้าบุคคลนั้นมีผู้สืบ
สันดานก็ให้ผู้สืบสันดานรับมฤตกแทนที่ ถ้าผู้สืบสันดาน
คนใดของบุคคลนั้น ถึงแก่ความตาย หรือถูกกำจัดมิให้รับ
มฤตกเช่นเดียวกัน ก็ให้ผู้สืบสันดานของผู้สืบสันดานนั้น
รับมฤตกแทนที่ และให้มีการรับมฤตกแทนที่กันเฉพาะ
ส่วนแบ่งของบุคคลเป็นรายๆ สืบต่อกันเช่นนี้ไปจนหมดสาย

มาตรา ๑๖๔๐ เมื่อบุคคลใดต้องถือว่าถึงแก่ความตาย
ตามความในมาตรา ๖๕ แห่งประมวลกฎหมายนี้ ให้มีการ
รับมฤตกแทนที่กันได้

มาตรา ๑๖๔๑ ถ้าบุคคลใดซึ่งจะเป็นทายาทตามมาตรา
๑๖๒๕ (๒) หรือ (๕) ถึงแก่ความตาย หรือถูกกำจัดมิให้
รับมฤตกก่อนเข้ามฤตกตาย ถ้ามีทายาทในลำดับเดียวกัน
ยังมีชีวิตอยู่ ก็ให้ส่วนแบ่งทั้งหมดตกได้แก่ทายาทนั้นเท่านั้น
ห้ามมิให้มีการรับมฤตกแทนที่กันต่อไป

มาตรา ๑๖๔๒ การรับมฤตกแทนที่กันนั้น ให้ใช้
บังคับแต่ในระหว่างทายาทโดยธรรม

มาตรา ๑๖๔๓ สิทธิที่จะรับมฤตกแทนที่กันนั้นได้
เฉพาะแก่ผู้สืบสันดานโดยตรง ผู้บุพการีห้ามมีสิทธิตั้ง
นั้นไม่

เล่ม ๕๒ หน้า ๕๕๓ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๔๗๘

มาตรา ๑๖๔๔ ผู้สืบสันดานจะรับมรดกแทนที่ได้ต่อ
เมื่อมีสิทธิบริบูรณ์ในการรับมรดก

มาตรา ๑๖๔๕ การที่บุคคลใดสละมรดกของบุคคล
อีกคนหนึ่งนั้น ไม่ตัดสิทธิของผู้สละที่จะรับมรดกแทนที่
บุคคลอีกคนหนึ่งนั้นในการรับมรดกบุคคลอื่น

ลักษณะ ๓

พินัยกรรม

หมวด ๑

บทเบ็ดเสร็จทั่วไป

มาตรา ๑๖๔๖ บุคคลใดจะแสดงเจตนาโดยพินัยกรรม
กำหนดการเพื่อตายในเรื่องทรัพย์สินของตนเอง หรือใน
การต่าง ๆ อันจะให้เกิดเป็นผลบังคับได้ตามกฎหมายเมื่อตน
ตายก็ได้

มาตรา ๑๖๔๗ การแสดงเจตนากำหนดการเพื่อตายนั้น
ย่อมทำได้ด้วยคำสั่งครั้งสุดท้ายกำหนดไว้ ในพินัยกรรม

มาตรา ๑๖๔๘ พินัยกรรมนั้นต้องทำตามแบบซึ่งระบุไว้
ในหมวด ๒ แห่งลักษณะนี้

วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๔๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๕๕๑

มาตรา ๑๖๔๕ ผู้จัดการ มฤตคหัง ผู้ตายตั้งไว้ย่อมมีอำนาจและหน้าที่ในอันที่จะจัดการทำศพของผู้ตาย เว้นแต่ผู้ตายจะได้ตั้งบุคคลอื่นไว้ โดยเฉพาะให้จัดการตั้งว่านั้น

ถ้าผู้ตายมิได้ตั้ง ผู้จัดการมฤตคหังหรือบุคคลใดไว้ให้เป็นผู้จัดการทำศพ หรือถ้าหาไม่มีได้ มอบหมายตั้งให้บุคคลใดเป็นผู้จัดการทำศพ บุคคลผู้ได้รับ ทรัพย์มฤตคหังโดยพินัยกรรมหรือโดยสิทธิโดยธรรมเป็นจำนวนมากที่สุด เป็นผู้ที่มีอำนาจและตกอยู่ในหน้าที่ต้องจัดการทำศพ เว้นแต่ศาลจะเห็นเป็นการสมควรตั้งบุคคลอื่นให้จัดการเช่นนั้น ในเมื่อบุคคลผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่งร้องขอขึ้น

มาตรา ๑๖๕๐ ค่าใช้จ่ายเกิดมีขึ้นเป็นคุณแก่บุคคลใดในการจัดการทำศพนั้น ให้เรียกเอาได้ตามบริษัทธิที่ระบุไว้ในมาตรา ๒๕๓ (๒) แห่งประมวลกฎหมายนี้

ถ้าการจัดการทำศพ ต้องชักเข้าไปด้วยประการใดๆ ให้บุคคลผู้ที่มีอำนาจตามความในมาตราก่อน กันเงินเป็นจำนวนอันสมควรจากสินทรัพย์แห่งกองมฤตคหังเพื่อใช้ในการนี้ โดยให้บุคคลผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่งร้องต่อศาลได้ในกรณีที่ไม่ตกลงหรือคัดค้านการกันเงินจำนวนนั้น

กรณีจะเป็นอย่างไรก็ตาม เงินค่าใช้จ่าย หรือเงินที่กันไว้ อันเกี่ยวกับการจัดการศพนั้น ให้กันไว้ได้แต่เพียงจำนวนตามสมควรแก่ฐานะในสมาคมของผู้ตาย แต่จะต้องไม่เป็นการเสื่อมเสียต่อสิทธิของเจ้าหนี้ของผู้ตาย

มาตรา ๑๖๕๑ ภายใต้บังคับบทบัญญัติลักษณะ ๔

(๑) เมื่อตามข้อกำหนดพินัยกรรม บุคคลใดมีสิทธิที่จะได้รับทรัพย์สินมรดกทั้งหมดของเจ้ามรดก หรือตามเศษส่วน หรือตามส่วนที่เหลือแห่งทรัพย์สินมรดก ซึ่งมีได้แยกไว้ต่างหากเป็นพิเศษจากกองมรดก บุคคลนั้นเรียกว่าผู้รับพินัยกรรมลักษณะทั่วไป และมีสิทธิและความรับผิดชอบเดียวกับทายาทโดยธรรม

(๒) เมื่อตามข้อกำหนดพินัยกรรมบุคคลใดมีสิทธิที่จะได้รับทรัพย์สินเฉพาะสิ่งเฉพาะอย่าง ซึ่งเจาะจงไว้โดยเฉพาะ หรือแยกไว้ต่างหากเป็นพิเศษจากกองมรดก บุคคลนั้นเรียกว่า ผู้รับพินัยกรรมลักษณะเฉพาะ และมีสิทธิและความรับผิดชอบที่เกี่ยวกับทรัพย์สินเท่านั้น

ในกรณีที่มิใช่ข้อสงสัย ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้รับพินัยกรรมเป็นผู้รับพินัยกรรมลักษณะเฉพาะ

มาตรา ๑๖๕๒ บุคคลผู้อยู่ในความปกครองนั้น จะทำ
พินัยกรรมยกทรัพย์สินมรดกของตนให้แก่ผู้ปกครองหรือคู่สมรส
บุพพการี หรือผู้สืบสันดาน หรือพี่น้องของผู้ปกครองไม่ได้
จนกว่าผู้ปกครองจะได้ทำคำแถลงการณ์ปกครองตามที่บัญญัติ
ไว้ในมาตรา ๑๕๗๗ และ มาตราต่อไป แห่ง ประมวล
กฎหมายนี้เสร็จสิ้นแล้ว

มาตรา ๑๖๕๓ ผู้เขียน หรือพะยานในพินัยกรรมจะ
เป็นผู้รับทรัพย์ตามพินัยกรรมนั้นไม่ได้

ให้ใช้ บทบัญญัติใน วรรคก่อนบังคับ แก่คู่สมรสของผู้
เขียนหรือพะยานในพินัยกรรมด้วย

พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้จัดข้อความ แห่งพินัยกรรมที่
พะยานนำมาแจ้งตามมาตรา ๑๖๖๓ ให้ถือว่าเป็นผู้เขียน
พินัยกรรมตามความหมายแห่งมาตรานี้

มาตรา ๑๖๕๔ ความสามารถของผู้ทำพินัยกรรมนั้น
ให้พิจารณาแต่ในเวลาที่ทำพินัยกรรมเท่านั้น

ความสามารถของผู้รับพินัยกรรมนั้น ให้พิจารณาแต่
ในเวลาและผู้ทำพินัยกรรมตายเท่านั้น

หมวด ๒

แบบพินัยกรรม

มาตรา ๑๖๕๕ พินัยกรรมนั้น จะทำได้ก็แต่ตามแบบ
ใดแบบหนึ่งดังที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้

มาตรา ๑๖๕๖ พินัยกรรมนั้น จะทำตามแบบดังนี้
ก็ได้ กล่าวคือต้องทำเป็นหนังสือลงวัน เดือน ปี ในขณะที่
ทำขึ้น และผู้ทำพินัยกรรมต้องลงลายมือชื่อไว้ต่อหน้า
พยานอย่างน้อยสองคนพร้อมกัน ซึ่งพยานสองคนนั้น
ต้องลงลายมือชื่อรับรองลายมือชื่อของผู้ทำพินัยกรรมไว้ใน
ขณะนั้น

การขูดลบ ตก เต็ม หรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่าง
อื่นซึ่งพินัยกรรมนั้นย่อมไม่สมบูรณ์ เว้นแต่จะได้ปฏิบัติ
ตามแบบอย่างเดียวกับการทำพินัยกรรมตามมาตรา

มาตรา ๑๖๕๗ พินัยกรรมนั้น จะทำเป็นเอกสาร
เขียนเองทั้งฉบับก็ได้ กล่าวคือผู้ทำพินัยกรรมต้องเขียน
ด้วยมือตนเองซึ่งข้อความทั้งหมด วัน เดือน ปี และ
ลายมือชื่อของตน

การขอลบ ตก เต็ม หรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลง
อย่างอื่น ซึ่งพินัยกรรมนั้น ย่อมไม่สมบูรณ์ เว้นแต่ผู้ทำ
พินัยกรรมจะได้ทำด้วยมือตนเอง และลงลายมือชื่อกำกับไว้

บทบัญญัติมาตรา ๕ แห่งประมวลกฎหมายนี้ มิให้ใช้
บังคับแก่พินัยกรรมที่^๕ทำขึ้นตามมาตรานี้

มาตรา ๑๖๕๘ พินัยกรรมนั้น จะทำเป็นเอกสารฝ่าย
เมืองก็ได้ กล่าวคือ

(๑) ผู้ทำพินัยกรรมต้องไป แจ้งข้อความที่ตนประสงค์
จะให้ไว้ไว้ในพินัยกรรมของตน แก่กรมการอำเภอต่อหน้า
พระยานอ้อยอย่างน้อยสองคนพร้อมกัน

(๒) กรมการอำเภอต้องจดข้อความที่ผู้ทำพินัยกรรม
แจ้งให้ทราบนั้นลงไว้ และอ่านข้อความนั้นให้ผู้ทำพินัยกรรม
และพระยานฟัง

(๓) เมื่อผู้ทำพินัยกรรมและพระยาน ทราบแน่ชัดว่า
ข้อความที่กรมการอำเภอจดนั้นเป็น การถูกต้อง ตรงกันกับที่
ผู้ทำพินัยกรรมแจ้งไว้แล้ว ให้ผู้ทำพินัยกรรมและพระยาน
ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ

(๔) ข้อความที่กรมการอำเภอจดไว้นั้น ให้กรมการ
อำเภอลงลายมือชื่อและลงวัน เดือน ปี ทั้งจดลงไว้ด้วย

ตนเองเป็นสำคัญว่า พันัยกรรมนั้นได้ทำขึ้นถูกต้องตาม
บทบัญญัติอนุมาตรา ๑ ถึง ๓ ข้างต้น แล้วประทับตรา
ตำแหน่งไว้เป็นสำคัญ

การขุดลบ ตก เต็ม หรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลง
อย่างอื่น ซึ่งพันัยกรรมนั้น ย่อมไม่สมบูรณ์ เว้นแต่ผู้ทำ
พันัยกรรม พะยาน และกรรมการอำเภอจะได้ลงลายมือชื่อ
กำกับไว้

มาตรา ๑๖๕๕ การทำพันัยกรรมแบบเอกสารฝ่าย
เมืองนั้น จะทำนอกที่ว่าการอำเภอก็ได้ เมื่อมีการร้องขอ
เช่นนั้น

มาตรา ๑๖๖๐ พันัยกรรมนั้น จะทำเป็นเอกสารลับ
ก็ได้ กล่าวคือ

- (๑) ผู้ทำพันัยกรรมต้องลงลายมือชื่อในพันัยกรรม
- (๒) ผู้ทำพันัยกรรมต้องฉีกพันัยกรรมนั้น แล้วลง
ลายมือชื่อคาบรอยฉีกนั้น

(๓) ผู้ทำพันัยกรรมต้องนำพันัยกรรมที่ฉีกนั้นไปแสดง
ต่อกรรมการอำเภอ และพะยานอีกอย่างน้อยสองคน และ
ให้ถ้อยคำต่อบุคคลทั้งหมดเหล่านั้นว่าเป็นพันัยกรรมของตน

วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๓๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๕๖๐

ถ้าพินัยกรรมนั้น ผู้ทำพินัยกรรมมิได้เป็นผู้เขียนเองโดยตลอด ผู้ทำพินัยกรรมจะต้องเจ้^๕นามและภูมิลำเนาของผู้เขียนให้ทราบด้วย

(๔) เมื่อกรรมการอำเภอจดถ้อยคำของผู้ทำพินัยกรรมและวัน เดือน ปี ที่นำพินัยกรรมมาแสดงไว้บนซองนั้นและประทับตราตำแหน่งแล้ว ให้กรรมการอำเภอผู้ทำพินัยกรรมและพะยานลงลายมือชื่อบนซองนั้น

การขูดลบ ตก เติม หรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างอื่นซึ่งพินัยกรรมนั้นย่อมไม่สมบูรณ์ เว้นแต่ผู้ทำพินัยกรรมจะได้ลงลายมือชื่อกำกับไว้

มาตรา ๑๖๖๑ ถ้าบุคคลผู้เป็นทั้งบิดาและมารดาหรือผู้
ที่พูดไม่ได้ มีความประสงค์จะทำพินัยกรรมเป็นแบบเอกสาร
ลับ ให้ผู้นั้นเขียนด้วยตนเองบนซองพินัยกรรมต่อหน้า
กรรมการอำเภอและพะยานซึ่งข้อความว่าพินัยกรรมที่ผู้นั้น
เป็นของตน แทนการให้ ถ้อยคำดังที่กำหนดไว้ใน มาตรา
๑๖๖๐ (๓) และถ้าหากมีผู้เขียนก็ให้เขียนชื่อกับภูมิลำเนา
ของผู้เขียนพินัยกรรมนั้นไว้ด้วย

ให้กรรมการอำเภอจดลงไว้บนซองเป็นสำคัญว่า ผู้ทำ
พินัยกรรมได้ปฏิบัติตามข้อความในวรรคก่อนแล้ว แทน
การจดถ้อยคำของผู้ทำพินัยกรรม

มาตรา ๑๖๖๒ พินัยกรรมซึ่งได้ทำเป็นแบบเอกสารฝ่าย
เมืองหรือเอกสารลับนั้น กรรมการอำเภอจะเปิดเผยแก่
บุคคลอื่นใดไม่ได้ในระหว่างที่ผู้ทำพินัยกรรมยังมีชีวิตอยู่
และผู้ทำพินัยกรรมจะเรียกให้กรรมการอำเภอส่งมอบพินัยกรรม
นั้นแก่ตนในเวลาใด ๆ กรรมการอำเภอจำต้องส่งมอบให้

ถ้าพินัยกรรมนั้นทำเป็นแบบเอกสารฝ่ายเมือง ก่อน
ส่งมอบพินัยกรรม ให้กรรมการอำเภอคัดสำเนาพินัยกรรมไว้
แล้วลงลายมือชื่อประทับตราตำแหน่งเป็นสำคัญ สำเนา
พินัยกรรมนั้นจะเปิดเผยแก่บุคคลอื่นใดไม่ได้ในระหว่างที่ผู้
ทำพินัยกรรมยังมีชีวิตอยู่

มาตรา ๑๖๖๓ เมื่อมีพฤติการณ์พิเศษซึ่งบุคคลใดไม่
สามารถจะทำพินัยกรรมตามแบบอื่นที่กำหนดไว้ได้ เช่น
ตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย หรือเวลามีโรคระบาด หรือ
สงคราม บุคคลนั้นจะทำพินัยกรรมด้วยวาจาก็ได้

วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๓๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๕๖๒

เพื่อการนี้ ผู้ทำพินัยกรรมต้องแสดงเจตนากำหนดข้อ
พินัยกรรมต่อหน้าพยานอย่างน้อยสองคนซึ่งอยู่พร้อมกัน
ณที่นั้น

พยานสองคนนั้นต้องไปแสดงตนต่อกรรมการอำเภอ
โดยมีชักช้าและแจ้งข้อความที่ผู้ทำพินัยกรรมได้ส่งไว้ด้วย
วาจาขึ้น ทั้งต้องแจ้งวัน เดือน ปี สถานที่ที่ทำพินัยกรรม
และพฤติการณ์ พิเศษนั้นไว้ด้วย

ให้กรรมการอำเภอจดข้อความที่พยานแจ้งนั้นไว้ และ
พยานสองคนนั้นต้องลงลายมือชื่อไว้ หรือมีฉันทน์ จะให้
เสมอกับการลงลายมือชื่อได้ก็แต่ด้วยลงลายพิมพ์นิ้วมือ
โดยมีพยานลงลายมือชื่อรับรองสองคน

มาตรา ๑๖๖๔ ความสมบูรณ์แห่งพินัยกรรมซึ่งทำขึ้น
ตามมาตราก่อนนั้นย่อมสิ้นไปเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งเดือนนับ
แต่เวลาผู้ทำพินัยกรรมกลับมาสู่ฐานะที่จะทำพินัยกรรมตาม
แบบอื่นที่กำหนดไว้ได้

มาตรา ๑๖๖๕ เมื่อผู้ทำพินัยกรรมจะต้องลงลายมือชื่อ
ตามมาตรา ๑๖๕๖, ๑๖๕๘, ๑๖๖๐ จะให้เสมอกับลงลายมือ

เล่ม ๕๒ หน้า ๕๖๓ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๔๗๘

ข้อได้ ก็แต่ด้วยลงลายพิมพ์ นิ้วมือโดยมีพระยานลงลายมือ
ข้อรับรองไว้ด้วยสองคนในขณะนั้น

มาตรา ๑๖๖๖ บทบัญญัติมาตรา ๕ วรรค ๒ และ ๓
แห่งประมวลกฎหมายนี้ มิให้ใช้บังคับแก่พระยานผู้ที่จะต้อง
ลงลายมือข้อตามมาตรา ๑๖๕๖, ๑๖๕๘, ๑๖๖๐

มาตรา ๑๖๖๗ เมื่อคนในบังคับสยามจะทำพินัยกรรม
ในต่างประเทศ พินัยกรรมนั้นอาจทำตามแบบซึ่งกฎหมาย
ของประเทศที่ทำพินัยกรรมบัญญัติไว้ หรือตามแบบที่
กฎหมายสยามบัญญัติไว้ก็ได้

เมื่อทำพินัยกรรมตามแบบที่กฎหมายสยามบัญญัติไว้
อำนาจและหน้าที่ของกรรมการอำเภอตามมาตรา ๑๖๕๘,
๑๖๖๐, ๑๖๖๑, ๑๖๖๒, ๑๖๖๓ ให้ตกแก่บุคคลตั้งต่อไปนี้
คือ

(๑) พนักงานทูต หรือกงสุลฝ่ายสยาม กระทำการ
ตามขอบอำนาจของตน หรือ

(๒) พนักงานใด ๆ ซึ่งมีอำนาจตามกฎหมายของต่าง
ประเทศนั้น ๆ ที่จะรับบันทึกข้อแจ้งความไว้เป็นหลักฐานได้

วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๓๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๕๖๔

มาตรา ๑๖๖๔ ผู้ทำพินัยกรรม ไม่จำเป็นต้องเปิดเผยข้อความในพินัยกรรมนั้นให้พยานทราบ เว้นแต่กฎหมายจะได้ระบุไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๖๖๕ ในระหว่างสงคราม บุคคลที่รับราชการทหารบกหรือทหารเรือ หรือทำการเกี่ยวข้องกับกรมกองทหารบกหรือทหารเรือ นั้น จะทำพินัยกรรมตามแบบที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๖๕๘, ๑๖๖๐ หรือ ๑๖๖๓ ก็ได้ และในกรณีเช่นนั้น อำนาจและหน้าที่ของกรมการอำเภอ ให้ตกแก่นายทหารหรือข้าราชการฝ่ายทหารบกหรือทหารเรือ ซึ่งมียศชั้นสัญญาบัตร

ถ้าผู้ทำพินัยกรรมตามวรรคก่อนนั้นป่วยเจ็บ หรือต้องบาดเจ็บ และอยู่ในโรงพยาบาล อำนาจและหน้าที่ของกรมการอำเภอ ให้ตกแก่แพทย์แห่งโรงพยาบาลนั้น

มาตรา ๑๖๗๐ บุคคลต่อไปนี้จะเป็นพยานในการทำพินัยกรรมไม่ได้

- (๑) ผู้ซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ
- (๒) บุคคลวิกลจริตหรือบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นผู้เสมือนไร้ความสามารถ

(๓) บุคคลที่หุนหวก เป็นใบ้ หรือจกษบอดทั้งสองข้าง

มาตรา ๑๖๗๑ เมื่อบุคคลใดนอกจากผู้ทำพินัยกรรม เป็นผู้เขียนข้อความแห่งพินัยกรรม บุคคลนั้นต้องลงลายมือชื่อของตนทั้งระบุม่าเป็นผู้เขียน

ถ้าบุคคลนั้นเป็นพะยานด้วย ให้เขียนข้อความระบุว่าตนเป็นพะยานไว้ต่อท้ายลายมือชื่อของตนเช่นเดียวกับ พะยานอื่น ๆ

มาตรา ๑๖๗๒ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย กลาโหมและต่างประเทศมีอำนาจ และหน้าที่เท่าที่เกี่ยวกับ กระทรวงนั้น ๆ ที่จะออกกฎกระทรวงเพื่อให้การเป็นไปตาม ประมวลกฎหมายบรรพณ

หมวด ๓

ผลและการตีความแห่งพินัยกรรม

มาตรา ๑๖๗๓ สิทธิและหน้าที่ใด ๆ อันเกิดขึ้นตาม พินัยกรรม ให้ มีผลบังคับเรียกร้องกันได้ตั้งแต่ผู้ทำพินัยกรรม ตายเป็นต้นไป เว้นแต่ผู้ทำพินัยกรรมจะได้กำหนดเงื่อนไข หรือเงื่อนไขเวลาให้มีผลบังคับเรียกร้องกันได้ภายหลัง

วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๔๗๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๕๖๖

มาตรา ๑๖๗๔ ถ้าข้อกำหนดพินัยกรรมมีเงื่อนไข และเงื่อนไขนั้นสำเร็จเสียก่อนเวลาที่ผู้ทำพินัยกรรมตาย หากว่าเป็นเงื่อนไขบังคับก่อน ข้อกำหนดพินัยกรรมนั้นจะมีผลเมื่อผู้ทำพินัยกรรมตาย หากว่าเป็นเงื่อนไขบังคับหลัง ข้อกำหนดพินัยกรรมนั้นเป็นอันไร้ผล

ถ้าเงื่อนไขบังคับก่อนสำเร็จภายหลังที่ผู้ทำพินัยกรรมตาย ข้อกำหนดพินัยกรรมมีผลตั้งแต่เวลาเงื่อนไขสำเร็จ

ถ้าเงื่อนไขบังคับหลังสำเร็จภายหลังที่ผู้ทำพินัยกรรมตาย ข้อกำหนดพินัยกรรมมีผลตั้งแต่เวลาที่ผู้ทำพินัยกรรมตาย แต่ตกเป็นอันไร้ผลในเมื่อเงื่อนไขนั้นสำเร็จ

แต่ถ้าผู้ทำพินัยกรรมได้กำหนดไว้ในพินัยกรรมว่า ในกรณีที่กล่าวมาในสองวรรคก่อนนั้น ให้ความสำเร็จแห่งเงื่อนไขมีผลย้อนหลังไปถึงเวลาที่ผู้ทำพินัยกรรมตาย ก็ให้เป็นไปตามเจตนาของผู้ทำพินัยกรรมนั้น

มาตรา ๑๖๗๕ เมื่อพินัยกรรมมีเงื่อนไขบังคับก่อน ผู้รับประโยชน์ตามข้อความแห่งพินัยกรรมนั้นจะร้องต่อศาลขอให้ตั้งผู้จัดการทรัพย์สินที่ยกให้ โดยพินัยกรรมนั้นจนกว่าจะถึงเวลาที่เงื่อนไขสำเร็จ หรือจนกว่าความสำเร็จแห่งเงื่อนไขตกเป็นอันพ้นวิสัยก็ได้

ถ้าศาลเห็นเป็นการสมควร จะตั้งผู้ร่อนนั้นเป็นผู้จัดการ
ทรัพย์สินเสียเอง และเรียกให้ผู้ร่อนนั้นวางประกันตาม
ที่สมควรก็ได้

มาตรา ๑๖๗๖ พันัยกรรมจะทำขึ้นโดยให้บุคคลใดตก
อยู่ในภาวะติดพันที่จะต้องก่อตั้งมูลนิธิ หรือจะส่งจัดสรร
ทรัพย์สินไว้โดยตรง เพื่อประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง
ตามบทบัญญัติมาตรา ๘๑ แห่งประมวลกฎหมายนี้ก็ได้

มาตรา ๑๖๗๗ เมื่อมีพันัยกรรมก่อตั้งมูลนิธิขึ้นตามมาตรา
ก่อน ให้เป็นหน้าที่ของทายาทหรือผู้จัดการมรดกแล้วแต่
กรณี ที่จะต้องร้องขอให้รัฐบาลให้อำนาจจัดตั้งขึ้นเป็น
นิติบุคคลตามมาตรา ๘๕ แห่งประมวลกฎหมายนี้ เว้นแต่
จะได้มีข้อกำหนดไว้ในพันัยกรรมเป็นอย่างอื่น

ถ้าบุคคลดังกล่าวแล้วมิได้ร้องขอให้รัฐบาลให้อำนาจ
บุคคลผู้มีส่วนได้เสียคนหนึ่งคนใดหรือพนักงานอัยการจะ
เป็นผู้ร้องขอก็ได้

มาตรา ๑๖๗๘ เมื่อมูลนิธิใดซึ่งก่อตั้งขึ้นโดยพันัยกรรม
ได้ตั้งขึ้นเป็นนิติบุคคลแล้ว ให้ถือว่าทรัพย์สินซึ่งผู้ทำ
พันัยกรรมจัดสรรไว้เพื่อการนั้น ตกเป็นของนิติบุคคลนั้น

วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๓๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๕๖๘

ตั้งแต่เวลาซึ่งพ้นยกรรรม มีผล เว้นแต่จะมีข้อกำหนดไว้
ในพ้นยกรรรมเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๖๗๕ ถ้าจัดตั้งมูลนิธิขึ้นไม่ได้ตามวัตถุประสงค์
ให้ทรัพย์สินตกทอดไปตามที่ระบุไว้ในพ้นยกรรรม

ถ้าพ้นยกรรรมไม่ได้ระบุไว้ เมื่อทายาทหรือผู้จัดการ
มฤตก หรือพนักงานอัยการ หรือบุคคลผู้มีส่วนได้เสีย
คนใดคนหนึ่งร้องขอ ให้ศาลจัดสรรทรัพย์สินนั้นให้แก่
นิติบุคคลอื่น ซึ่งปรากฏว่ามีวัตถุประสงค์ใกล้เคียงที่สุด
กับความประสงค์ของผู้ทำพ้นยกรรรม

ถ้าหากว่าจัดสรรทรัพย์สินอย่างนี้ไม่ได้ ก็ดี หรือว่ามูลนิธิ
นั้นตั้งขึ้นไม่ได้ เพราะเป็นการขัดต่อกฎหมาย หรือขัด
ต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนก็ดี
ข้อกำหนดพ้นยกรรรมในการจัดตั้งมูลนิธินั้นเป็นอันไร้ผล

มาตรา ๑๖๘๐ เจ้าหน้าที่ของผู้นทำพ้นยกรรรม มีสิทธิที่จะร้อง
ขอให้เพิกถอนข้อกำหนดพ้นยกรรรมซึ่งก่อตั้งมูลนิธิขึ้นได้เพียง
เท่าที่ตนต้องเสียประโยชน์เนื่องแต่การนั้น

มาตรา ๑๖๘๑ ถ้าทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุประสงค์แห่งพ้นยกรรรม
นั้น ได้สูญหาย ทำลาย หรือบอบสลายไป และพทุติการณ

เล่ม ๕๒ หน้า ๕๖๕ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๓ มิถุนายน ๒๔๗๘

ทั้งนี้ เป็นผลให้ ได้ทรัพย์สินอันมาแทน หรือได้ สิทธิเรียก
ร้องเอาค่าสินไหมทดแทนทรัพย์สินนั้น ผู้รับพินัยกรรม
จะเรียกให้ส่งมอบของแทนซึ่งได้รับมานั้น หรือจะเรียก
ร้องเอาค่าสินไหมทดแทนเสียเองก็ได้แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๖๘๒ เมื่อพินัยกรรมทำขึ้นเป็นการปลดหนี้
หรือโอนสิทธิเรียกร้อง พินัยกรรมนั้น มีผลเพียงจำนวนซึ่ง
คงค้างชำระอยู่ในเวลาที่ผู้ทำพินัยกรรมตาย เว้นแต่ผู้ทำ
พินัยกรรมจะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

ถ้ามีเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งหนี้ที่ปลดให้หรือสิทธิ
เรียกร้องที่โอนไปนั้น ก็ให้ส่งมอบแก่ผู้รับพินัยกรรม
และให้ ใช้มาตรา ๓๐๓ ถึง ๓๑๓, ๓๔๐ แห่งประมวลกฎหมาย
นี้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้าผู้ทำพินัยกรรมจะต้องกระทำการ
หรือดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรานั้นๆ แล้ว บุคคล
ผู้ต้องจัดการตามพินัยกรรมหรือผู้รับพินัยกรรม จะกระทำการ
หรือดำเนินการนั้น ๆ แทนผู้ทำพินัยกรรม ก็ได้

มาตรา ๑๖๘๓ พินัยกรรม ที่บุคคลทำให้แก่เจ้าหนี้คนใด
ของตนนั้น ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า มิได้ทำขึ้นเพื่อชำระ
หนี้อันค้างชำระแก่เจ้าหนี้คนนั้น

วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๔๗๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๕๗๐

มาตรา ๑๖๔๔ เมื่อความข้อใดข้อหนึ่งในพินัยกรรมอาจ
ตีความได้เป็นหลายนัย ให้ถือเอาตามนัยที่จะสำเร็จผล
ตามความประสงค์ของผู้ทำพินัยกรรมนั้นได้ดีที่สุด

มาตรา ๑๖๔๕ ในกรณีที่ผู้ทำพินัยกรรมได้กำหนดผู้รับ
พินัยกรรมไว้ โดยคุณสมบัตินั้นทราบตัวแน่นอนได้ ถ้ามี
บุคคลหลายคนทรงไว้ ซึ่งคุณสมบัตินั้นจะเป็นผู้รับพินัยกรรม
ตามที่ผู้ทำพินัยกรรมกำหนดไว้ตั้งนั้นได้ ในกรณีที่มิใช่ข้อสงสัย
ให้ถือว่าทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับส่วนนั้นเท่า ๆ กัน

หมวด ๔

พินัยกรรม ที่ตั้งผู้ปกครองทรัพย์

มาตรา ๑๖๔๖ อันว่าทรัพย์สินนั้น จะก่อตั้งขึ้นโดยตรง
หรือโดยทางอ้อม ด้วยพินัยกรรมหรือด้วยนิติกรรมใด ๆ ที่
มีผลในระหว่างชีวิตก็ดี หรือเมื่อตายแล้วก็ดี ห้ามมิผลไม่

มาตรา ๑๖๔๗ ถ้าผู้ทำพินัยกรรมประสงค์จะยกทรัพย์
สินให้แก่ผู้เยาว์ หรือผู้ซึ่งศาลได้สั่งให้เป็นคนไร้ความ
สามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ หรือแก่ผู้ซึ่งต้อง
รักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลเพราะเหตุวิกลจริต แต่ต้องการ

มอบ การเก็บรักษา และจัดการ ทรัพย์สิน นั้น แก่บุคคลอื่น
นอกจากบิดามารดา ผู้ปกครอง ผู้อนุบาล หรือผู้พิทักษ์ของ
บุคคลเช่นนั้น ผู้ทำพินัยกรรมต้องตั้งผู้ปกครองทรัพย์สิน

การตั้งผู้ปกครองทรัพย์สิน ห้ามมิให้ตั้งขึ้นเป็นเวลา
เกินกว่ากำหนดแห่งการเป็นผู้เยาว์ หรือกำหนดที่ศาลได้
สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ
หรือกำหนดที่ต้องรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๖๘๘ การตั้งผู้ปกครองทรัพย์สินนั้น ในส่วนที่
เกี่ยวข้องกับสังหาริมทรัพย์หรือทรัพย์สินสิทธิใด ๆ อันเกี่ยวกับ
อสังหาริมทรัพย์ ย่อมไม่บริบูรณ์ เว้นแต่จะได้จดทะเบียน
ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

บทบัญญัติที่กล่าวมาในวรรคก่อนนี้ ให้ใช้บังคับแก่
เรือกำปั่น หรือเรือมีระวางตั้งแต่หกตันขึ้นไป เรือกลไฟ
หรือเรือยนต์มีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป ทั้งแพ และสัตว์
พาหนะด้วย

มาตรา ๑๖๘๙ นอกจากบุคคลที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๕๕๗
แห่งประมวลกฎหมายนี้ นิติบุคคล หรือบุคคลธรรมดาที่มี
ความสามารถบริบูรณ์ จะรับตั้งเป็นผู้ปกครองทรัพย์สินก็ได้

วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๓๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๕๓๒

มาตรา ๑๖๕๐ ผู้ปกครองทรัพย์สินนั้น ย่อมตั้งขึ้นได้โดย

(๑) ผู้ทำพินัยกรรม

(๒) บุคคลซึ่งระบุไว้ในพินัยกรรมให้เป็นผู้ตั้ง

มาตรา ๑๖๕๑ เว้นแต่ผู้ทำพินัยกรรมจะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่นในพินัยกรรม ผู้ปกครองทรัพย์สินจะทำการพินัยกรรมตั้งบุคคลอื่นให้ทำการสืบแทนตนก็ได้

มาตรา ๑๖๕๒ เว้นแต่ผู้ทำพินัยกรรมจะได้กำหนดไว้ในพินัยกรรมเป็นอย่างอื่น ในส่วนที่เกี่ยวข้องด้วยทรัพย์สินที่ได้รับมอบไว้ ผู้ปกครองทรัพย์สินมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ปกครองตามความหมายในบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมาย

หมวด ๕

การเพิกถอนและการตกไปแห่งพินัยกรรม

หรือข้อกำหนดพินัยกรรม

มาตรา ๑๖๕๓ ผู้ทำพินัยกรรมจะเพิกถอนพินัยกรรมของตนเสียทั้งหมด หรือแต่บางส่วนในเวลาใดก็ได้

มาตรา ๑๖๕๔ ถ้าจะเพิกถอนพินัยกรรมฉบับก่อนเสียทั้งหมด หรือแต่บางส่วนด้วยพินัยกรรมฉบับหลัง การเพิกถอนจะสมบูรณ์ต่อเมื่อพินัยกรรมฉบับหลังนั้นได้ทำตามแบบใดแบบหนึ่งที่ถูกหมายบัญญัติไว้

มาตรา ๑๖๕๕ ถ้าพินัยกรรมได้ทำเป็นต้นฉบับฉบับเดียว ผู้ทำพินัยกรรมอาจเพิกถอนพินัยกรรมนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนได้ โดยทำลายหรือขีดฆ่าเสียด้วยความตั้งใจ

ถ้าพินัยกรรมได้ทำเป็นต้นฉบับหลายฉบับ การเพิกถอนนั้นไม่บริบูรณ์ เว้นแต่จะได้กระทำแก่ต้นฉบับเหล่านั้นทุกฉบับ

มาตรา ๑๖๕๖ ถ้าผู้ทำพินัยกรรมได้โอนไปโดยสมบูรณ์ซึ่งทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งข้อกำหนดพินัยกรรมใดด้วยความตั้งใจ ข้อกำหนดพินัยกรรมนั้นเป็นอันเพิกถอนไป

วิธีเดียวกันนี้ให้ใช้บังคับ เมื่อผู้ทำพินัยกรรมได้ทำลายทรัพย์สินนั้นด้วยความตั้งใจ

มาตรา ๑๖๕๗ ถ้าผู้ทำพินัยกรรมมิได้แสดงเจตนาไว้ในพินัยกรรมเป็นอย่างอื่น และปรากฏว่าพินัยกรรมฉบับก่อนกับฉบับหลังขัดกัน ให้ถือว่าพินัยกรรมฉบับก่อนเป็น

วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๓๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๕๓๔

อันเพิกถอนโดยพินัยกรรมฉบับหลัง จะเพาะในส่วนที่มี
ข้อความขัดกันนั้นเท่านั้น

มาตรา ๑๖๕๘ ข้อกำหนดพินัยกรรมนั้น ย่อมตกไป

(๑) เมื่อผู้รับพินัยกรรมตายก่อนผู้ทำพินัยกรรม

(๒) เมื่อข้อกำหนดพินัยกรรม เป็นผลใช้ไม่ได้ ต่อเมื่อ
เงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งสำเร็จลง และผู้รับพินัยกรรม
ตายเสียก่อนเงื่อนไขสำเร็จ หรือปรากฏเป็นที่แน่นอนอยู่
แล้วว่าเงื่อนไขนั้นไม่อาจจะสำเร็จได้

(๓) เมื่อผู้รับพินัยกรรมบอกสละพินัยกรรม

(๔) เมื่อทรัพย์สินทั้งหมดที่ยกให้สูญหาย หรือถูก
ทำลายโดยผู้ทำพินัยกรรมมิได้ตั้งใจในระหว่างที่ผู้ทำพินัยกรรม
ยังมีชีวิตอยู่ และผู้ทำพินัยกรรมมิได้ได้มาซึ่งของแทน หรือ
ซึ่งสิทธิที่จะเรียกค่าทดแทนในการที่ทรัพย์สินนั้นสูญหายไป

มาตรา ๑๖๕๙ ถ้าพินัยกรรม หรือข้อกำหนดใน
พินัยกรรม เกี่ยวกับทรัพย์สินรายใดเป็นอันไร้ผลด้วย
ประการใด ๆ ทรัพย์สินรายนั้นตกทอดแก่ทายาทโดยธรรม
หรือได้แก่แผ่นดินแล้วแต่กรณี

หมวด ๖

ความเสียเปล่าแห่งวินัยกรรมหรือข้อกำหนด

วินัยกรรม

มาตรา ๑๗๐๐ ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติในหมวดนี้ บุคคลจะจำหน่ายทรัพย์สินใด ๆ โดยนิติกรรมที่มีผลในระหว่างชีวิต หรือเมื่อตายแล้ว โดยมีข้อกำหนดห้ามมิให้ผู้รับประโยชน์ โอนทรัพย์สินนั้นก็ได้ แต่ต้องมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งนอกจากผู้รับประโยชน์กำหนดไว้ สำหรับเป็นผู้จะได้รับทรัพย์สินนั้นเป็นสิทธิเด็ดขาด ในเมื่อมีการละเมิดข้อกำหนดห้ามโอน

ผู้ซึ่งกำหนดขึ้นดังกล่าวนี้ ต้องเป็นผู้สามารถจะมีสิทธิต่าง ๆ ได้อยู่ในขณะที่การจำหน่ายทรัพย์สินนั้นมีผลบังคับ

ถ้ามิได้กำหนดบุคคลที่จะเป็นผู้รับทรัพย์สินในเมื่อมีการละเมิดข้อกำหนดห้ามโอนไว้ ให้ถือว่าข้อกำหนดห้ามโอนนั้นเป็นอันไม่มีเลย

มาตรา ๑๗๐๑ ข้อกำหนดห้ามโอนตามมาตราก่อนนั้น จะให้มีกำหนดเวลาหรือตลอดชีวิตของผู้รับประโยชน์ก็ได้

ถ้าไม่ได้กำหนดเวลาห้ามโอนไว้ ในกรณีที่ผู้รับประโยชน์เป็นบุคคลธรรมดา ให้ถือว่าข้อกำหนดห้ามโอนมีระยะ

วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๓๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๕๗๖

เวลาอยู่ตลอดชีวิตของผู้รับประโยชน์ แต่ในกรณีที่ผู้รับ
ประโยชน์เป็นนิติบุคคล ให้มีระยะเวลาเพียงสามสิบปี

ถ้าได้กำหนดเวลาห้ามโอนไว้ กำหนดนั้นมิให้เกิน
สามสิบปี ถ้ากำหนดไว้นานกว่านั้น ก็ให้ลดลงมาเป็น
สามสิบปี

มาตรา ๑๗๐๒ ข้อกำหนดห้ามโอนอันเกี่ยวกับ
สังหาริมทรัพย์ซึ่งไม่อาจจดทะเบียนกรรมสิทธิ์ได้นั้น ให้ถือ
ว่าเป็นอันไม่มีเลย

ข้อกำหนดห้ามโอนอันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์หรือทรัพย
สิทธิอันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์นั้น ไม่บริบูรณ์ เว้นแต่จะ
ได้ทำเป็นหนังสือและจดทะเบียน การห้ามโอน ต่อพนักงาน
เจ้าหน้าที่

บทบัญญัติในวรรคก่อนนี้ให้ใช้บังคับแก่เรือกำปั่นหรือ
เรือมีระวางตั้งแต่หกตันขึ้นไป เรือกลไฟ หรือเรือยนต์มี
ระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป ทั้งแพ และสัตว์พาหนะด้วย

มาตรา ๑๗๐๓ พันัยกรรมซึ่งบุคคลที่มีอายุยังไม่ครบ
สิบห้าปีบริบูรณ์ทำขึ้นนั้น เป็นโมฆะ

มาตรา ๑๗๐๔ พินัยกรรมซึ่งบุคคลผู้ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถทำขึ้นนั้น เป็นโมฆะ

พินัยกรรมซึ่งบุคคลผู้ถูกอ้างว่าเป็นคนวิกลจริต แต่ศาลยังไม่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถทำขึ้นนั้น จะเป็นอันเสียเปล่าก็แต่เมื่อพิสูจน์ได้ว่าในเวลาที่ทำพินัยกรรมนั้น ผู้ทำจริตวิกลอยู่

มาตรา ๑๗๐๕ พินัยกรรมหรือข้อกำหนดพินัยกรรมนั้น ถ้าได้ทำขึ้นขัดต่อบทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๖๕๒, ๑๖๕๓, ๑๖๕๖, ๑๖๕๗, ๑๖๕๘, ๑๖๖๐, ๑๖๖๑ หรือ ๑๖๖๓ ย่อมเป็นโมฆะ

มาตรา ๑๗๐๖ ข้อกำหนดพินัยกรรมเป็นโมฆะ

(๑) ถ้าตั้งผู้รับพินัยกรรมไว้โดยมีเงื่อนไขว่า ให้ผู้รับพินัยกรรมจำหน่ายทรัพย์สินของเขาเองโดยพินัยกรรมให้แก่ผู้ทำพินัยกรรม หรือแก่บุคคลภายนอก

(๒) ถ้ากำหนดบุคคลซึ่งไม่อาจที่จะทราบตัวแน่นอนได้เป็นผู้รับพินัยกรรม แต่ผู้รับพินัยกรรมตามพินัยกรรมลักษณะเพาะนั้น อาจกำหนดโดยให้บุคคลใดคนหนึ่งเป็นผู้ระบุ

วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๓๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๕๗๘

เลือกเอาจากบุคคลอื่นหลายคน หรือจากบุคคลอื่นหมู่ใดหมู่หนึ่ง ซึ่งผู้ทำผิดมีกรรมระบุไว้ก็ได้

(๓) ถ้าทรัพย์สินที่ยกให้โดยผิดกรรมระบุไว้ไม่ชัดเจนจนไม่อาจที่จะทราบแน่นอนได้ หรือถ้าให้บุคคลใดคนหนึ่งกำหนดให้มากนักน้อยเท่าใดตามแต่ใจ

มาตรา ๑๗๐๗ ถ้าข้อกำหนดผิดกรรมตั้งผู้รับผิดกรรมโดยมีเงื่อนไขว่าให้ผู้รับผิดกรรมจำหน่ายทรัพย์สินที่ยกให้โดยผิดกรรมให้แก่บุคคลอื่น ให้ถือว่าเงื่อนไขนั้นเป็นอันไม่มีเลย

มาตรา ๑๗๐๘ เมื่อผู้ทำผิดกรรมตายแล้ว บุคคลผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่งจะร้องขอให้ศาลสั่งเพิกถอนผิดกรรมซึ่งได้ทำขึ้นเพราะเหตุชู้ชู้ก็ได้ แต่หากผู้ทำผิดกรรมยังมีชีวิตอยู่ต่อมาเกินหนึ่งปีนับแต่ผู้ทำผิดกรรมพ้นจากการชู้ชู้แล้ว จะมีการร้องขอเช่นนั้นไม่ได้

มาตรา ๑๗๐๙ เมื่อผู้ทำผิดกรรมตายแล้ว บุคคลผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่งจะร้องขอให้ศาลสั่งเพิกถอนผิดกรรมซึ่งได้ทำขึ้นเพราะสำคัญผิดหรือกลฉ้อฉลได้ก็ต่อเมื่อความสำคัญผิดหรือกลฉ้อฉลนั้นถึงขนาด ซึ่งถ้า

มิได้มีความสำคัญผิดหรือกลั่นแกล้งเช่นนั้น พินัยกรรมนั้น
ก็จะมิได้ทำขึ้น

ความในวรรคก่อนนี้ ให้ใช้บังคับ แม้ถึงว่ากลั่นแกล้ง
นั้น บุคคลซึ่งมิใช่เป็นผู้รับประโยชน์ตามพินัยกรรมได้ก่อขึ้น

แต่พินัยกรรมซึ่งได้ทำขึ้น โดยสำคัญผิดหรือกลั่นแกล้ง
ย่อมมีผลบังคับได้ เมื่อผู้ทำพินัยกรรมมิได้เพิกถอน
พินัยกรรมนั้นภายในหนึ่งปีนับแต่ที่ได้รู้ถึงการสำคัญผิดหรือ
กลั่นแกล้งนั้น

มาตรา ๑๗๑๐ คดีฟ้องขอให้เพิกถอนข้อกำหนดพินัย
กรรมนั้น มิให้ฟ้องเมื่อพ้นกำหนดดังนี้

(๑) สามเดือนภายหลังที่ผู้ทำพินัยกรรมตาย ในกรณี
ที่โจทก์รู้เหตุแห่งการที่จะขอให้เพิกถอนได้ ในระหว่างที่
ผู้ทำพินัยกรรมมีชีวิตอยู่ หรือ

(๒) สามเดือนภายหลังที่โจทก์ได้รู้เหตุเช่นนั้นในกรณี
อื่นใด

แต่ถ้าโจทก์ไม่รู้ว่ามีข้อกำหนดพินัยกรรมอันกะทบกะทั่ง
ถึงส่วนได้เสียของตน แม้ว่าโจทก์จะได้รู้เหตุแห่งการที่
จะขอให้เพิกถอนได้ก็ดี อายุความสามเดือนให้เริ่มนับแต่
ขณะที่โจทก์รู้หรือควรจะรู้ว่ามีข้อกำหนดพินัยกรรมนั้น

วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๔๗๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๕๘๐

แต่อย่างไรก็ดี ห้ามมิให้ฟ้องคดีเช่นนั้นเมื่อพ้นสิบปีนับ
แต่ผู้ทำพินัยกรรมตาย

ลักษณะ ๔

ผู้จัดการและบันทึพมรดก

หมวด ๑

ผู้จัดการมรดก

มาตรา ๑๗๑๑ ผู้จัดการมรดกนั้นรวมตลอดทั้งบุคคลที่
ตั้งขึ้นโดยพินัยกรรมหรือโดยคำสั่งศาล

มาตรา ๑๗๑๒ ผู้จัดการมรดกโดยพินัยกรรมอาจตั้งขึ้นได้

(๑) โดยผู้ทำพินัยกรรมเอง

(๒) โดยบุคคลซึ่งระบุไว้ในพินัยกรรม ให้เป็นผู้ตั้ง

มาตรา ๑๗๑๓ ทายาทหรือผู้มีส่วนได้เสียหรือพนักงาน
อัยการจะร้องต่อศาลขอให้ตั้งผู้จัดการมรดกก็ได้ ในกรณี
ดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อเจ้ามรดกตาย ทายาทโดยธรรมหรือผู้รับ
พินัยกรรมได้สูญหายไป หรืออยู่นอกราชอาณาจักร หรือ
เป็นผู้เยาว์

(๒) เมื่อผู้จัดการมฤตกหรือทายาทไม่สามารถ หรือ
ไม่เต็มใจที่จะจัดการ หรือมีเหตุขัดข้องในการจัดการ หรือ
ในการแบ่งปันมฤตก

(๓) เมื่อข้อกำหนดพินัยกรรมซึ่งตั้งผู้จัดการมฤตกไว้
ไม่มีผลบังคับได้ด้วยประการใดๆ

การตั้งผู้จัดการมฤตกนั้น ถ้ามีข้อกำหนดพินัยกรรม
ก็ให้ศาลตั้งตามข้อกำหนดพินัยกรรม และถ้าไม่มีข้อกำหนด
พินัยกรรม ก็ให้ศาลตั้งเพื่อประโยชน์แก่กองมฤตกตาม
พฤติการณ์ และโดยคำนึงถึงเจตนาของเจ้ามฤตก แล้ว
แต่ศาลจะเห็นสมควร

มาตรา ๑๗๑๔ เมื่อศาลตั้งให้ผู้ใดเป็นผู้จัดการมฤตก
เพื่อการใดโดยเฉพาะ ผู้นั้นไม่จำเป็นต้องทำบัญชีทรัพย์สินมฤตก
เว้นแต่จะจำเป็นเพื่อการนั้น หรือศาลสั่งให้ทำ

มาตรา ๑๗๑๕ ผู้ทำพินัยกรรมจะตั้งบุคคลคนเดียวหรือ
หลายคนให้เป็นผู้จัดการมฤตกก็ได้

เว้นแต่จะมีข้อกำหนดไว้ในพินัยกรรมเป็นอย่างอื่น ถ้า
มีผู้จัดการมฤตกหลายคน แต่ผู้จัดการเหล่านั้นบางคนไม่
สามารถ หรือไม่เต็มใจที่จะจัดการ และยังมีผู้จัดการมฤตก

วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๓๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๕๘๒

เหลืออยู่แต่คนเดียว ผู้นั้นมีสิทธิที่จะจัดการมรดกได้โดย
ลำพัง แต่ถ้ามีผู้จัดการมรดกเหลืออยู่หลายคน ให้สันนิษฐาน
ไว้ก่อนว่า ผู้จัดการเหล่านั้นแต่ละคนจะจัดการโดยลำพัง
ไม่ได้

มาตรา ๑๗๑๖ หากที่ผู้จัดการมรดกที่ศาลตั้ง ให้เริ่ม
นับแต่วันที่ได้ฟังหรือถือว่าได้ฟังคำสั่งศาลแล้ว

มาตรา ๑๗๑๗ ในเวลาใด ๆ ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่
เจ้ามรดกตาย แต่ต้องเป็นเวลาภายหลังที่เจ้ามรดกตายแล้ว
สิบห้าวัน ทายาทหรือผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่ง จะแจ้ง
ความถามไปยังผู้ที่ถูกตั้งเป็นผู้จัดการมรดก โดยพินัยกรรม
ว่าจะรับเป็นผู้จัดการมรดกหรือไม่ก็ได้

ถ้าผู้ที่ได้รับแจ้งความมิได้ตอบรับ เป็นผู้จัดการมรดก
ภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันรับแจ้งความนั้น ให้ถือว่าผู้นั้น
ปฏิเสธ แต่การรับเป็นผู้จัดการมรดกนั้น จะทำภายหลัง
หนึ่งปีนับแต่วันที่เจ้ามรดกตายไม่ได้ เว้นแต่ศาลจะอนุญาต

มาตรา ๑๗๑๘ บุคคลต่อไปนี้จะเป็นผู้จัดการมรดกไม่ได้

(๑) ผู้ซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ

(๒) บุคคลวิกลจริต หรือบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นผู้
เสมือนไร้ความสามารถ

(๓) บุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนล้มละลาย

มาตรา ๑๗๑๕ ผู้จัดการมรดกมีสิทธิและหน้าที่ที่จะทำ
การอันจำเป็น เพื่อให้การเป็นไปตามคำสั่งเจ้าจัดหรือ
โดยปริยายแห่งพินัยกรรม และเพื่อจัดการมรดกโดยทั่วไป
หรือเพื่อแบ่งปันทรัพย์มรดก

มาตรา ๑๗๒๐ ผู้จัดการมรดกต้องรับผิดชอบทายาทตาม
ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๐๕ ถึง ๘๑๒, ๘๑๕, ๘๒๓ แห่ง
ประมวลกฎหมายนี้โดยอนุโลม และเมื่อเกี่ยวกับบุคคล
ภายนอก ให้ใช้มาตรา ๘๓๑ บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๗๒๑ ผู้จัดการมรดกไม่มีสิทธิที่จะได้รับบำเหน็จ
จากกองมรดก เว้นแต่พินัยกรรม หรือทายาทโดยจำนวน
ข้างมากจะได้กำหนดให้ไว้

มาตรา ๑๗๒๒ ผู้จัดการมรดกจะทำนิติกรรมใดๆ ซึ่งตน
มีส่วนได้เสียเป็นปฏิปักษ์ต่อกองมรดกหาได้ไม่ เว้นแต่
พินัยกรรมจะได้อนุญาตไว้ หรือได้รับอนุญาตจากศาล

มาตรา ๑๗๒๓ ผู้จัดการมฤตกต้องจัดการโดยตนเอง เว้นแต่จะทำการโดยตัวแทนได้ตามอำนาจที่ไว้ชัดแจ้ง หรือโดยปริยายในพินัยกรรม หรือโดยคำสั่งศาล หรือในพฤติการณ์เพื่อประโยชน์แก่กองมฤตก

มาตรา ๑๗๒๔ ทายาทย่อมมีความผูกพันต่อบุคคลภายนอกในกิจการทั้งหลายอันผู้จัดการมฤตกได้ทำไปภายในขอบอำนาจในฐานะที่เป็นผู้จัดการมฤตก

ถ้าผู้จัดการมฤตกเข้าทำนิติกรรมกับบุคคลภายนอก โดยเห็นแก่ทรัพย์สินอย่างใด ๆ หรือประโยชน์อย่างอื่นใด อันบุคคลภายนอกได้ให้ หรือได้ให้คำมั่นว่าจะให้เป็นलग ส่วนตัว ทายาทหาต้องผูกพันไม่ เว้นแต่ทายาทจะได้ยินยอมด้วย

มาตรา ๑๗๒๕ ผู้จัดการมฤตกต้องสืบหาโดยสมควรซึ่งตัวผู้มีส่วนได้เสียและแจ้งไปให้ทราบถึงข้อกำหนดพินัยกรรมที่เกี่ยวกับผู้มีส่วนได้เสียนั้นภายในเวลาอันสมควร

มาตรา ๑๗๒๖ ถ้าผู้จัดการมฤตกมีหลายคน การทำการตามหน้าที่ของผู้จัดการมฤตกนั้นต้องถือเอาเสียงข้างมาก

เล่ม ๕๒ หน้า ๕๔๕ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๔๗๘

เว้นแต่จะมีข้อกำหนดพิเศษกรณีเป็นอย่างอื่น ถ้าเสียง
เท่ากัน เมื่อมีผู้ส่วนได้เสียร้องขอ ก็ให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด

มาตรา ๑๗๒๓ ผู้มีส่วนได้เสียคนหนึ่งคนใดจะร้องขอ
ให้ศาลสั่งถอนผู้จัดการมรดก เพราะเหตุผู้จัดการมรดก
ละเลยไม่ทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุอย่างอื่นที่สมควร
ก็ได้ แต่ต้องร้องขอเสียก่อนที่การปันมรดกเสร็จสิ้นลง

แม้ถึงว่าจะได้เข้ารับตำแหน่งแล้วก็ดี ผู้จัดการมรดก
จะลาออกจากตำแหน่งโดยมีเหตุอันสมควรก็ได้ แต่ต้องได้
รับอนุญาตจากศาล

มาตรา ๑๗๒๔ ผู้จัดการมรดกต้องลงมือจัดทำบัญชี
ทรัพย์สินมรดกภายในสิบห้าวัน

(๑) นับแต่เจ้ามรดกตาย ถ้าในขณะนั้นผู้จัดการ
มรดกได้รู้ถึงการตั้งแต่งตามพินัยกรรมที่มอบหมายไว้แก่ตน
หรือ

(๒) นับแต่วันเริ่มหน้าที่ผู้จัดการมรดกตามมาตรา
๑๗๒๖ ในกรณีที่ศาลตั้งเป็นผู้จัดการมรดก หรือ

(๓) นับแต่วันที่ผู้จัดการมรดกรับเป็นผู้จัดการมรดก
ในกรณีอื่น

วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๔๗๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๕๘๖

มาตรา ๑๗๒๕ ผู้จัดการมฤตกต้องจัดทำบัญชีทรัพย์สินมฤตกให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งเดือนนับแต่เวลาที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๗๒๔ แต่กำหนดเวลานี้ เมื่อผู้จัดการมฤตกร้องขอก่อนสิ้นกำหนดเวลาหนึ่งเดือน ศาลจะอนุญาตให้ขยายต่อไปอีกก็ได้

บัญชีนั้นต้องทำต่อหน้าพยานอย่างน้อยสองคน ซึ่งต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียในกองมฤตกนั้นด้วย

บุคคลซึ่งจะเป็น พยานในการทำพินัยกรรมไม่ได้ตามมาตรา ๑๖๗๐ จะเป็นพยานในการทำบัญชีใด ๆ ที่ต้องทำขึ้นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ไม่ได้

มาตรา ๑๗๓๐ ให้นำมาตรา ๑๕๖๓, ๑๕๖๔ วรรค ๑ และ ๒ และ ๑๕๖๕ แห่งประมวลกฎหมายนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม ในระหว่างทายาทกับผู้จัดการมฤตกโดยพินัยกรรมและในระหว่างศาลกับผู้จัดการมฤตกที่ศาลตั้ง

มาตรา ๑๗๓๑ ถ้าผู้จัดการมฤตกมิได้จัดทำบัญชีภายในเวลาและตามแบบที่กำหนดไว้ หรือถ้าบัญชีนั้นไม่เป็นที่พอใจแก่ศาล เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือการทุจริต หรือความสามารถอันเห็นประจักษ์ของผู้จัดการมฤตก ศาลจะถอนผู้จัดการมฤตกเสียก็ได้

มาตรา ๑๗๓๒ ผู้จัดการมฤตกต้องจัดการตามหน้าที่และ
ทำรายงานแสดงบัญชีการจัดการและแบ่งปันมฤตกให้เสร็จ
ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๗๒๘ เว้นแต่ผู้
ทำพินัยกรรม ทายาทโดยจำนวนข้างมาก หรือศาลจะได้
กำหนดเวลาให้ไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๗๓๓ การให้อุ่นมัติ การปลดเปลื้องความรับ
ผิด หรือข้อตกลงอื่นๆ อันเกี่ยวกับรายงานแสดงบัญชีการ
จัดการมฤตกตั้งที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๗๓๒ นั้น จะสมบูรณ์
ต่อเมื่อรายงานแสดงบัญชีนั้นได้ส่งมอบล่วงหน้าแก่ทายาท
พร้อมด้วยเอกสารอันเกี่ยวกับการนั้นไม่น้อยกว่าสิบวันก่อน
แล้ว

คดีเกี่ยวกับการจัดการมฤตกนั้น มิให้ทายาทฟ้องเกิน
กว่าห้าปีนับแต่การจัดการมฤตกสิ้นสุดลง

หมวด ๒

การรวบรวมจำหน่ายทรัพย์สินมฤตกเป็นตัวแทนและการชำระหนี้
กับแบ่งปันทรัพย์สินมฤตก

มาตรา ๑๗๓๔ เจ้าพนักงานมฤตกชอบแต่จะได้รับการ
ชำระหนี้จากทรัพย์สินในกองมฤตกเท่านั้น

วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๓๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๕๘๘

มาตรา ๑๗๓๕ ทายาทจำต้องบอกทรัพย์สินมรดกและหนี้สินของผู้ตายตามที่ตนรู้ทั้งหมดแก่ผู้จัดการมรดก

มาตรา ๑๗๓๖ ตราบใดที่เจ้าหนี้กองมรดก หรือผู้รับพินัยกรรมที่ปรากฏตัว ยังไม่ได้รับชำระหนี้ หรือส่วนใดตามพินัยกรรมแล้วทุกคน ให้ถือว่าทรัพย์สินมรดกยังคงอยู่ในระหว่างจัดการ

ในระหว่างเวลาเช่นว่านั้น ผู้จัดการมรดกชอบที่จะทำการใด ๆ ในทางจัดการตามที่จำเป็นได้ เช่น พ้องคดีหรือแก่พ้องในศาลและอื่น ๆ อนึ่งผู้จัดการมรดกต้องทำการทุกอย่างตามที่จำเป็น เพื่อเรียกเก็บหนี้สินซึ่งค้างชำระอยู่แก่กองมรดกภายในเวลาอันเร็วที่สุดที่จะทำได้ และเมื่อเจ้าหนี้กองมรดกได้รับชำระหนี้แล้ว ผู้จัดการมรดกต้องทำการแบ่งปันมรดก

มาตรา ๑๗๓๗ เจ้าหนี้กองมรดกจะบังคับสิทธิเรียกร้องต่อทายาทคนใดก็ได้ แต่ถ้ามิผู้จัดการมรดก ให้เจ้าหนี้เรียกเข้ามาในคดีด้วย

มาตรา ๑๗๓๘ ก่อนแบ่งมรดก เจ้าหนี้กองมรดกจะบังคับชำระหนี้เต็มจำนวนจากกองมรดกก็ได้ ในกรณีเช่นนี้

เล่ม ๕๒ หน้า ๕๘๘ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๔๗๘

ทายาทคนหนึ่ง ๆ อาจเรียกให้ชำระหนี้จากทรัพย์สินมรดกของ
เจ้ามรดก หรือให้อาเป็นประกันก็ได้จนถึงเวลาแบ่งมรดก

เมื่อแบ่งมรดกแล้ว เจ้าหนี้อาจเรียกให้ทายาทคนใด
คนหนึ่ง ชำระหนี้ได้เพียง ไม่เกินทรัพย์สินมรดกที่ทายาทคนนั้น
ได้รับไป ในกรณีเช่นนี้ ทายาทคนใดซึ่งได้ชำระหนี้แก่
เจ้าหนี้กองมรดกเกินกว่าส่วนที่ตนจะต้องเฉลี่ยใช้หนี้ ทายาท
คนนั้นมีสิทธิไล่เบี้ยจากทายาทคนอื่นได้

มาตรา ๑๗๓๕ ให้ชำระหนี้ที่กองมรดกค้างชำระตาม
ลำดับต่อไปนี้ และตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้
ว่าด้วยบุริมะสิทธิ โดยต้องไม่เป็นที่เสื่อมเสียแก่บรรดา
เจ้าหนี้ผู้มีบุริมะสิทธิพิเศษ ตาม ประมวลกฎหมายนี้ หรือ
กฎหมายอื่น และบรรดาเจ้าหนี้ที่มีประกันโดยการจำนำ
หรือการจำนอง

- (๑) ค่าใช้จ่ายเพื่อประโยชน์อันร่วมกันของกองมรดก
- (๒) ค่าใช้จ่ายในการทำศพเจ้ามรดก
- (๓) ค่าภาษีอากรซึ่งกองมรดกค้างชำระอยู่
- (๔) ค่าจ้างซึ่งเจ้ามรดกค้างชำระแก่เสมียน คนใช้
และคนงาน

วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๓๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๕๕๐

(๕) ค่าเครื่องอุปโภคบริโภคอันจำเป็นประจำวันซึ่งส่ง
ให้แก่เจ้ามฤตก

(๖) หนี้สินสามัญของเจ้ามฤตก

(๗) บำเหน็จของผู้จัดการมฤตก

มาตรา ๑๗๕๐ เว้นแต่เจ้ามฤตกหรือกฎหมายจะได้
กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้จัดสรรทรัพย์สินของเจ้ามฤตก
เพื่อชำระหนี้ตามลำดับต่อไปนี้

(๑) ทรัพย์สินนอกจากอสังหาริมทรัพย์

(๒) อสังหาริมทรัพย์ซึ่งจัดสรรไว้ชัดเจนในพินัยกรรม
ว่าสำหรับชำระหนี้ถ้าหากว่ามีทรัพย์สินเช่นนั้น

(๓) อสังหาริมทรัพย์ซึ่งทายาทโดยธรรมชอบที่จะได้
รับในฐานะเช่นนั้น

(๔) อสังหาริมทรัพย์ซึ่งเจ้ามฤตกทำพินัยกรรมให้แก่
ผู้ใดคนหนึ่งโดยมีเงื่อนไขว่า ผู้นั้นต้องชำระหนี้ของเจ้ามฤตก

(๕) อสังหาริมทรัพย์ซึ่งเจ้ามฤตกทำพินัยกรรมให้โดย
ลักษณะทั่วไปตั้งบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๖๕๑

(๖) ทรัพย์สินเฉพาะอย่างซึ่งเจ้ามฤตกทำพินัยกรรม
ให้โดยลักษณะเฉพาะตั้งบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๖๕๑

ทรัพย์สินอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งได้จัดสรรไว้ตามความที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น ให้เอาออกขายทอดตลาด แต่ทายาทคนใดคนหนึ่งอาจมิให้มีการขายเช่นนั้นได้ โดยชำระราคาทรัพย์สินนั้นทั้งหมด หรือแต่บางส่วนตามที่ผู้ตีราคาซึ่งศาลตั้งขึ้นได้กำหนดให้ จนพอแก่จำนวนที่จะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้

มาตรา ๑๗๔๑ เจ้าหนี้กองมฤตกคนใดคนหนึ่ง จะคัดค้านการขายทอดตลาดหรือการตีราคาทรัพย์สินตั้งระบุไว้ในมาตราก่อน โดยเสียค่าใช้จ่ายของตนเองก็ได้ ถ้าเจ้าหนี้ได้ร้องคัดค้านแล้ว ยังได้กระทำการขายทอดตลาด หรือตีราคาไป จะยกเลิกการขายทอดตลาดหรือตีราคานั้นขึ้นยืนต่อเจ้าหนี้ผู้ร้องคัดค้านแล้วนั้นหาได้ไม่

มาตรา ๑๗๔๒ ถ้าในการชำระหนี้ซึ่งค้างชำระอยู่แก่ตน เจ้าหนี้คนใดคนหนึ่งได้รับตั้งในระหว่างที่ผู้ตายมีชีวิตอยู่ ให้เป็นผู้รับประโยชน์ในการประกันชีวิต เจ้าหนี้คนนั้นชอบที่จะได้รับเงินทั้งหมด ซึ่งได้ตกลงไว้กับผู้รับประกัน อนึ่งเจ้าหนี้เช่นนั้น จำต้องส่งเบี้ยประกันภัยแก่กองมฤตกเมื่อเจ้าหนี้คนอื่น ๆ พิสูจน์ได้ว่า

วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๓๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๕๕๒

(๑) การที่ผู้ตายชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้โดยวิธีดังกล่าวมานั้นเป็นการขัดต่อบทบัญญัติมาตรา ๒๓๗ แห่งประมวลกฎหมายนี้ และ

(๒) เบี้ยประกันภัยเช่นว่านั้น เป็นจำนวนสูงเกินส่วนเมื่อเทียบกับรายได้หรือฐานะของผู้ตาย

ถึงอย่างไรก็ดี เบี้ยประกันภัยซึ่งจะพึงส่งคืนเข้ากองมฤตกนั้นต้องไม่เกินกว่าจำนวนเงินที่ผู้รับประกันชำระให้

มาตรา ๑๗๔๓ ทายาทโดยธรรม หรือผู้รับพินัยกรรม โดยลักษณะทั่วไปไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในพินัยกรรม ลักษณะเฉพาะเกินกว่าจำนวนทรัพย์มฤตกที่ตนได้รับ

มาตรา ๑๗๔๔ ผู้จัดการมฤตกไม่จำเป็นต้องส่งมอบทรัพย์มฤตกหรือส่วนใดส่วนหนึ่ง แห่งทรัพย์มฤตกให้แก่ทายาทก่อนปีหนึ่งนับแต่วันที่เจ้ามฤตกถึงแก่ความตาย เว้นแต่เจ้าหนี้กองมฤตกและผู้รับพินัยกรรมที่ปรากฏตัวได้รับชำระหนี้และส่วนได้ตามพินัยกรรมแล้วทุกคน

หมวด ๓

การแบ่งมรดก

มาตรา ๑๓๕๕ ถ้ามีทายาทหลายคน ทายาทเหล่านั้น
มีสิทธิและหน้าที่เกี่ยวกับ ทรัพย์สินมรดกร่วม กันจนกว่า จะได้
แบ่งมรดกกันเสร็จแล้ว และให้ใช้มาตรา ๑๓๕๖ ถึง
มาตรา ๑๓๖๖ แห่งประมวลกฎหมายนี้บังคับ เพียงเท่าที่
ไม่ขัดกับบทบัญญัติแห่งบรรพนี้

มาตรา ๑๓๕๖ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย หรือข้อ
ความในพินัยกรรมถ้าหากมี ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้เป็น
ทายาทด้วยกันมีส่วนเท่ากันในกองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง

มาตรา ๑๓๕๗ การที่ทายาทคนใดได้รับทรัพย์สินอย่าง
หนึ่งอย่างใด หรือประโยชน์อย่างอื่นใดจากเจ้ามรดกโดย
การให้ หรือโดยการอย่างอื่นใด ซึ่งทำให้โดยเสนหาใน
ระหว่างเวลาที่เจ้ามรดกยังมีชีวิตอยู่นั้น หากทำให้สิทธิในการ
แบ่งปันทรัพย์สินมรดกของทายาทคนนั้น ต้องเสื่อมเสียไป
แต่โดยประการใดไม่

มาตรา ๑๓๕๘ ทายาทคนใดครอบครองทรัพย์สินมรดก
ซึ่งยังมีได้แบ่งกัน ทายาทคนนั้นมีสิทธิที่จะเรียกร้องให้

วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๔๗๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๕๕๔

แบ่งทรัพย์สินมรดกนั้นได้ แม้ว่าจะล่วงพ้นกำหนดอายุความ
ตามมาตรา ๑๗๕๔ แล้วก็ได้

สิทธิที่จะเรียกให้แบ่งทรัพย์สินมรดกตามวรรคก่อน จะตัด
โดยนิติกรรมเกินคราวละสิบปีไม่ได้

มาตรา ๑๗๕๕ ถ้ามีคดีฟ้องเรียกทรัพย์สินมรดก ผู้ซึ่งอ้าง
ว่าตนเป็นทายาทมีสิทธิในทรัพย์สินมรดกนั้น จะร้องสอดเข้า
มาในคดีก็ได้

แต่ศาลจะเรียกทายาทอื่น นอกจากคู่ความ หรือผู้ร้อง
สอด ให้เข้ามารับส่วนแบ่ง หรือกันส่วนแห่งทรัพย์สินมรดก
ไว้เพื่อทายาทอื่นนั้นไม่ได้

มาตรา ๑๗๕๖ การแบ่งปันทรัพย์สินมรดกนั้น อาจทำได้
โดยทายาทต่างเข้าครอบครองทรัพย์สินเป็นส่วนสัด หรือ
โดยการขายทรัพย์สินมรดกแล้วเอาเงินที่ขายได้มาแบ่งปันกัน
ระหว่างทายาท

ถ้าการแบ่งปันมิได้เป็นไปตามวรรคก่อน แต่ได้ทำโดย
สัญญา จะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่ เว้นแต่จะมี
หลักฐานเป็นหนังสืออย่างหนึ่งอย่างใด ลงลายมือชื่อฝ่ายที่
ต้องรับผิดชอบหรือตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญ ในกรณีเช่น

เล่ม ๕๒ หน้า ๕๔๕ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๔๗๘

นี้ให้นำมาตรา ๘๕๐, ๘๕๒ แห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วย
ประเพณีประนอมยอมความมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๗๕๑ ภายหลังที่ได้แบ่งมรดกกันแล้ว ถ้า
ทรัพย์สินทั้งหมดหรือบางส่วน ซึ่งทายาทคนใดคนหนึ่งได้
รับตามส่วนแบ่งนั้นนั้น หลุดมือไปจากทายาทคนนั้นเนื่อง
จากการรอนสิทธิ ทายาทคนอื่น ๆ จำต้องใช้ค่าทดแทน

นั้นเช่นนั้น เป็นอันระงับเมื่อมีการตกลงกันไว้เป็น
อย่างอื่น หรือการรอนสิทธิเป็นผลเนื่องมาจากความผิดของ
ทายาทผู้ถูกรอนสิทธิ หรือเนื่องมาจากเหตุซึ่งเกิดขึ้นภาย
หลังการแบ่งนั้น

ทายาทคนอื่น ๆ ต้องใช้ค่าทดแทนให้แก่ทายาทผู้ถูกรอนสิทธิตามส่วนแห่งส่วนแบ่งของตน แต่ให้หักจำนวน
ที่เป็นส่วนเฉลี่ย ซึ่งทายาทผู้ถูกรอนสิทธิจะต้องออกกับเขา
ด้วยนั้นออกเสีย แต่ถ้าทายาทคนใดคนหนึ่งเป็นคนหนี้
สินล้นพ้นตัว ทายาทคนอื่น ๆ ต้องรับผิดในส่วนของทายาท
คนนั้นตามส่วนเฉลี่ยเช่นเดียวกัน แต่ให้หักจำนวนที่เป็น
ส่วนเฉลี่ยซึ่งทายาทผู้ที่จะได้รับค่าทดแทนจะต้องออกแทน
ทายาทผู้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวนั้นออกเสีย

วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๔๗๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๕๕๖

บทบัญญัติในวรรคก่อน ๆ มิให้ใช้บังคับแก่ผู้รับพินัยกรรม
ลักษณะเฉพาะ

มาตรา ๑๗๕๒ คดีฟ้องให้รับผิดชอบเนื่องจากการรอนสิทธิ
ตามมาตรา ๑๗๕๑ นั้น มิให้ฟ้องเมื่อพ้นกำหนดสามเดือน
นับแต่เมื่อถูกรอนสิทธิ

ลักษณะ ๕

มรดกที่ไม่มีผู้รับ

มาตรา ๑๗๕๓ ภายใต้อำนาจแห่งสิทธิของเจ้าพนักงาน
มรดก เมื่อบุคคลใดถึงแก่ความตายโดยไม่มีทายาทโดย
ธรรมหรือผู้รับพินัยกรรม หรือการตั้งมรดกนิติตามพินัยกรรม
มรดกของบุคคลนั้นตกทอดแก่แผ่นดิน

ลักษณะ ๖

อายุความ

มาตรา ๑๗๕๔ ห้ามมิให้ฟ้องคดีมรดกเมื่อพ้นกำหนด
หนึ่งปี นับแต่เมื่อเจ้ามรดกตาย หรือนับแต่เมื่อทายาท
โดยธรรมได้รู้ หรือควรได้รู้ถึงความตายของเจ้ามรดก

เล่ม ๕๒ หน้า ๕๘๗ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๔๗๘

คดีฟ้องเรียกตามข้อกำหนดพินัยกรรม มิให้ฟ้องเมื่อ
พ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่เมื่อผู้รับพินัยกรรมได้รู้หรือควรได้รู้
ถึงสิทธิซึ่งตนมีอยู่ตามพินัยกรรม

ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๑๘๕ แห่งประมวลกฎหมายนี้
ถ้าสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้ที่มีต่อเจ้ามรดกมีกำหนดอายุ
ความยาวกว่าหนึ่งปี มิให้เจ้าหนี้ยื่นฟ้องร้องเมื่อพ้นกำหนด
หนึ่งปีนับแต่เมื่อเจ้าหนี้ได้รู้ หรือควรได้รู้ถึงความตายของ
เจ้ามรดก

ถึงอย่างไรก็ดี สิทธิเรียกร้องตามที่ว่ามาในวรรคก่อน ๆ
นั้น มิให้ฟ้องร้องเมื่อพ้นกำหนดสิบปีนับแต่เมื่อเจ้ามรดก
ตาย

มาตรา ๑๗๕๕ อายุความหนึ่งปีนั้น จะยกขึ้นต่อสู้
ได้ก็แต่โดยบุคคลซึ่งเป็นทายาท หรือบุคคลซึ่งชอบที่จะใช้
สิทธิของทายาท หรือโดยผู้จัดการมรดก